

URIERUL UCRAINEAN

Serie nouă, nr. 405-406 / aprilie 2020

Luptați și veți învinge!

М. Уманський

Revistă a Uniunii Ucrainenilor din România

Христос воскрес!

Воістину воскрес!

Dragi ucraineni,

Vă felicit din toată inima cu ocazia Sfintelor Sărbători de Paște!

Pentru unii dintre noi Paștele reprezintă cea mai importantă sărbătoare creștină a anului, având o imensă încărcătură spirituală. Sărbătoarea Învierii Domnului este și un prilej de reunire a celor dragi, cu tradiții și obiceiuri transmise din generație în generație.

Din păcate, ne confruntăm cu provocări fără precedent din cauza pandemiei de coronavirus, traversăm o perioadă dificilă, deoarece, în special în aceste zile, nu putem să participăm la slujbele de Paște în bisericile noastre, nu putem să ducem la biserică coșurile cu bucate pentru a fi sfințite, nu putem să-i vizităm pe cei dragi. Însă, mai ales în aceste zile, trebuie să lăsăm la o parte gândurile triste și să ne umplem inimile cu credință și speranță.

Cunoscând și trăind toate acestea, conducerea Uniunii Ucrainenilor din România este în contact permanent cu ucrainenii din România, demarând o serie de acțiuni umanitare destinate sprijinirii cetățenilor, școlilor și spitalelor din zonele afectate.

Trebuie să avem încredere în forțele proprii, să privim cu optimism spre viitor, putând fi siguri că doar împreună, acționând unitar, cu responsabilitate, respectând toate indicațiile autorităților putem depăși aceste momente dificile!

Învierea Domnului Isus Hristos să vă aducă liniște sufletească, iar inimile să vă rămână pline de credință, dragoste și încredere, lumină, sănătate și bunătate.

Fie ca pacea, prosperitatea și bucuria să domnească în casele voastre.

Hristos a înviat!

**Președintele Uniunii Ucrainenilor din România,
Nicolae Miroslov Petrețchi,
Deputat**

Aspecte istorice și lingvistice ale raporturilor româno-ucrainene

Învecinarea, pe mai mult de jumătate din întinderea frontierelor, a teritoriului etnic românesc cu cel ucrainean a făcut ca de-a lungul veacurilor românii să fie în raporturi foarte strânse cu ucrainenii. Mai precis, hotarul comun al Ucrainei cu România se întinde pe 608 km, iar cu Republica Moldova pe 1.194 km.

Deși, începând din secolul al XIV-lea, ucrainenii vestici și, parțial, cei estici și-au dus viața în cadrul unor state străine, acest lucru nu a împiedicat multiple forme ale contactelor româno-ucrainene. Interesele economice și credința comună – ortodoxismul – care-i leagă pe români de ucraineni au apropiat întotdeauna cele două popoare. Dacă avem în vedere numai comerțul intens pe care-l face Lvovul, capitala Galiției, cu orașele moldovenești și chiar cu cele muntenești sau schimbul de valori deosebit de activ în secolul al XVII-lea, după ce Petru Movilă devine mai întâi arhimandrit al mănăstirii Pecerska Lavra, iar apoi, în 1633, mitropolit al Kievului și Haliciului, înțelegem foarte bine de ce aceste legături au fost atât de vii.

Contactul dintre români și ucraineni a generat (mai ales prin bilingvism) nenumărate împrumuturi lingvistice reciproce.

Referitor la împrumuturile de origine românească, acestea au pătruns în limba ucraineană pe cale orală nemijlocită de-a lungul multor secole de vecinătate teritorială și de conviețuire între purtătorii unor graiuri românești și cei ai graiurilor ucrainene vecine.

Ca număr și vechime, pe primul plan se situează elementele lexicale din domeniul creșterii vitelor și mai ales al păstoritului: *babána, baci, báior, baláia, balán, bálega, bálmuş, belciuk, berbenýtea, besýcha, beteáh, blýnda, blýndýi, bokšana, budáka, bukúlia, bundz, býrka, řap, řárok, ciobán, ciúlyi, dzer, floiéraş, frembíá, ganci, glóba, gráj(a), imáš, kapéstra, kliag, kolyba, komárnyk, kuléşa, kurástra, kurméi, kújba* ş.a. O asemenea situație, este firească dacă

avem în vedere faptul că păstoritul a fost dezvoltat de timpuriu, mai ales în Ucraina sud-vestică, mai puțin practicat sau necunoscut chiar în restul teritoriului ucrainean, unde terminologia domeniului lipsește. Pe de altă parte, românii cu care ucrainenii au venit în contact se ocupau, în primul rând, cu păstoritul, fiind excelenți specialiști în această ramură, care constituie o străveche îndeletnicire a poporului nostru. De precizat că păstoritul s-a practicat și la slavii de sud încă din vechime, în timp ce la ucraineni, polonezi, slovaci și moravi constituie o ocupație mai nouă (sec. XIV-XV), dezvoltată sub o puternică influență românească. Așadar, terminologia păstorească la ucraineni este, în partea ei mai întinsă și mai importantă, cea românească.

În ceea ce privește cuvintele de origine ucraineană din limba română, până în prezent, s-a arătat că ele sunt răspândite doar în Bucovina, Moldova, Maramureș, nord-estul Transilvaniei și nordul Dobrogei, adică în regiuni în care există până astăzi un contact direct între populația românească și cea ucraineană. Zonele acestea reprezintă, într-adevăr, centrul de intensitate și de maximă concentrare a împrumuturilor ucrainene, care au un pregnant caracter regional. Ne referim la cuvinte ca *barabúlă, baroánă, coromâslă, hrib, hulúb, órcic, poloníc* etc., care se folosesc, spre exemplu, în vorbirea zilnică a țaranului român din Bucovina și din Moldova. Ele nu se pot înlătura sau înlocui cu alte cuvinte, fiind foarte vechi și solid fixate în limbă.

Dar cuvintele ucrainene pătrunse în limba română n-au toate aceeași soartă. Există termeni de origine ucraineană care acoperă (aproape) integral spațiul lingvistic românesc. Este cazul, de exemplu, al cuvintelor: *báhnă, bálie, bezmétic, burlác, calíc, coárbă, cobzár, ghircă, holtéi, horn, hulúbă, lan, lanřug, omăt, prispă, rostopáscă, ten-cuí, továráš, volóc* etc.

Ion ROBCIUC

Din agenda deputatului UUR

Traversăm o perioadă extrem de dificilă pentru toți, marcată, în toate planurile, de efectele pandemiei COVID-19. Instituțiile statului se află sub o presiune enormă și depun eforturi uriașe în încercarea de a împiedica răspândirea noului coronavirus în rândul populației României. În astfel de situații toate calculele electorale, interesele personale și de partid trec pe planul doi, fiind necesară o mai bună coordonare a eforturilor necesare depășirii acestei crize, care ne afectează pe toți, indiferent de poziție, culoare politică, naționalitate etc.

În cadrul activității sale parlamentare deputatul Nicolae Miroslav Petrețchi continuă să atragă atenția decidenților asupra mai multor probleme, care necesită rezolvare. Selectăm pentru rubrica de față câteva exemple ilustrative.

UTILIZAREA SISTEMULUI RO-ALERT ÎN TIMPUL STĂRII DE URGENȚĂ

Cu siguranță, întreaga omenire se află într-un moment de cumpănă, ducând o luptă contracronometru cu un inamic necruțător, numit COVID-19. La nivel mondial, numărul de persoane infectate este de peste 1,27 de milioane, iar cifra celor decedați a depășit 69.000, în multe state, numărul deceselor fiind cu mult mai mare decât cel al deceselor înregistrate în timpul războaielor mondiale.

Tot mai multe țări adoptă măsuri ferme pentru reducerea numărului de îmbolnăviri, România luând chiar unele foarte intransigente, iar din 16 martie a.c., a fost instituită starea de urgență, pe întreg teritoriul României, urmând ca, la 6 aprilie, președintele României să declare că aceasta va fi prelungită cu încă o lună.

Cealaltă măsură luată se referă la informarea corectă a populației, fapt care, împreună cu coordonarea corectă a crizei în ceea ce privește epidemia de COVID-19, a făcut ca, cel puțin în țara noastră, rata de creștere a îmbolnăvirilor să scadă de la 33% la 5%.

O parte dintre județele țării adoptă măsuri mai drastice, în funcție de numărul de îmbolnăviri, însă foarte multe dintre respectivele măsuri nu sunt cunoscute populației, în special din mediul rural, unde informarea din mediul online sau TV este una deficitară, populația de aici rămânând expusă infectării cu noul coronavirus.

Prin OUG 72/2017, Guvernul României a adoptat implementarea pe teritoriul țării noastre a sistemului de avertizare a populației în situații de urgență, RO-ALERT, cu scopul de a informa rapid asupra situațiilor majore de risc care amenință grav comunitățile.

În această ordine de idei domnul deputat Nicolae Miroslav Petrețchi a supus atenției ministrului afacerilor interne, Marcel Vela, oportunitatea utilizării acestui sistem pentru informarea populației despre restricțiile impuse pe perioada stării de urgență.

„Aflându-ne în stare de urgență, stimate Domnule Ministru, vă rog să-mi comunicați dacă Dvs. și Ministerul pe care îl conduceți, considerați ca fiind utilă folosirea sistemului RO-ALERT pentru informarea cetățenilor cu privire la recomandările/prevederile ordonanțelor militare adoptate de Guvern sau în ceea ce privește măsurile adoptate de către CJSU”.

SUSȚINEREA PRODUCȚIEI AUTOHTONE DE MĂȘTI ȘI ALTE MATERIALE MEDICALE DE PROTECȚIE

În contextul aplicării măsurilor necesare pentru prevenirea și combaterea infecțiilor cu noul coronavirus, deputatul UUR subliniază necesitatea susținerii antreprenorilor locali, care vor să producă echipamente medicale de protecție.

Scrisoare adresată ministrului Economiei, Virgil Popescu:

„Stimate Domnule Ministru,

Potrivit ultimelor hotărâri luate la nivelul CJSU din județele Galați, Iași, Vaslui, Suceava, Maramureș cu scopul de a scădea și stopa răspândirea virusului SARS-Cov-2, toți cetățenii din acele zone, precum și cei care tranzitează respectivele județe au obligativitatea de a-și acoperi fața, în special, nasul și gura cu o mască de protecție, fiind permisă, de asemenea, și utilizarea măștilor improvizate.

În cazul acestor măști improvizate, este cunoscut faptul că eficiența privind protejarea purtătorului împotriva infectării semenilor săi este mai scăzută, față de o mască de protecție autorizată de DSP.

Astfel de inițiative sunt necesare și corecte, căci datorită lor este diminuat riscul de răspândirea virusului, iar măsuri de acest fel pot fi, în funcție de rezultate, adoptate și la nivel național.

Din păcate, lupta cu pandemia și numărul mare de cazuri la nivel planetar au adus și o criză mondială de echipamente de protecție, printre care se regăsesc și măștile chirurgicale, cele de protecție.

Pe lângă personalul medical, mai au de suferit și persoanele care nu pot să își desfășoare activitatea de acasă/în gospodărie, acestea fiind obligate să se deplaseze la locul de muncă fără să aibă acces la măști de protecție, care sunt de negăsit, iar nepurtarea acestora duce, în final, la sancționarea cetățenilor.

Cu toate că mai multe conducători județene au declarat că există un stoc suficient de măști pentru toți cetățenii, în mai toate farmaciile de aici, acestea lipsesc cu desăvârșire, iar în cele în care se găsesc, acestea se vând la suprapreț.

În România, există companii producătoare de materiale sanitare, exprimându-și dorința mai mulți producători autohtoni pentru modificarea liniilor de producție în vederea fabricării de măști și combinezoane, în speranța că vor fi susținute de către Guvern, astfel încât țara noastră să nu mai fie dependentă de importurile de materiale sanitare.

Față de cele arătate mai sus, stimate Domnule Ministru, vă rog să-mi comunicați dacă există un interes din partea Ministerului Economiei de atragere și de susținere a producătorilor autohtoni privind fabricarea materialelor de protecție și dacă Ministerul condus de Dvs. va pune la dispoziție credite garantate de către stat pentru astfel de companii?”

INFORMAREA CETĂȚENILOR ÎN TIMPUL PANDEMIEI COVID-19

O altă problemă în actualul context este răspândirea de informații false în mass-media și mediul on-line, respectiv necesitatea ca oamenii să fie cât mai bine informați, din surse oficiale, sigure și verificate. De aceea, domnul Nicolae Miroslav Petrețchi a fost neplăcut surprins de ultimele inițiative ale conducerii radioului public, adresându-i Președintelui Director General al Societății Române de Radio-difuziune, domnului Georgică Severin, următoarea scrisoare:

„Stimate Domnule Președinte Director General, În februarie a.c., OMS a declarat faptul că se confruntă cu o nouă epidemie, pe lângă cea generată de COVID-19, și anume o infodemie, mai precis cu o abundență de știri mai puțin exacte și complete care produc o stare de panică în rândul populației.

Acțiunile pentru combaterea noului coronavirus au fost amplificate atât prin eforturile specialiștilor în soluționarea problemei, cât și prin îmbunătățirea comunicării cu populația, printr-o informare corectă și asumată care să neutralizeze răspândirea de știri false și incomplete.

Astfel, putem constata faptul că tot mai multe state utilizează radioul și televiziunea publică ca pe unica sursă sigură de informare, mai ales datorită faptului că unde scurte și cele medii sunt capabile să ajungă în orice locație de pe pământ.

Totodată, acestea sunt folosite în timpul situațiilor de urgență, când televiziunea sau internetul nu sunt sigure, cel din urmă suferind întreruperi majore, mai ales în situația actuală.

După cum știm cu toții, la data de 16 martie, a fost instituită starea de urgență pe întreg teritoriul României, iar, la 6 aprilie, președintele României

declara că aceasta va fi prelungită cu încă o lună.

Uimirea tuturor a fost atunci când, imediat după instituirea stării de urgență, pe masa CA al SRR a fost înaintată propunerea Comitetului Director privind reducerea cheltuielilor cu radiocomunicațiile, prin suspendarea temporară a unor servicii, și anume suspendarea emisiunii postului RRA prin unde medii (AM-UM) pe timpul nopții și suspendarea difuzării simultane a programelor RRI prin unde scurte (AM-US), precum și a emisiilor unor studiouri teritoriale (Timișoara, Craiova), începând cu data de 1 aprilie până la finalul anului. Toată lumea se întreba de ce a fost înaintată respectiva propunere CA, dacă aceasta a fost respinsă de 3 ori, pretextul legat de bugetul alocat devenind caduc, în contextul în care deficitul excesiv a fost trecut pe planul doi chiar de UE?

După cum am menționat mai sus, undele scurte reprezintă o resursă strategică a statului român, deoarece pot fi folosite pentru comunicarea mesajelor de la cel mai înalt nivel către cetățeni, pe timp de criză sau calamități, situația în care ne aflăm astăzi fiind una de acest gen, în timp ce internetul, nefiind un mediu sigur, multe state, adesea, îl restricționează și recunosc că mediul online abundă în știri false și dezinformări. În acest context, este o iluzie faptul că Radio România Internațional, rămas să emită doar pe internet, ar mai fi o voce eficientă de comunicare cu românii de peste hotare.

RRI emite atât în dialectul aromân, cât și în mai multe limbi străine, încercând să prezinte imaginea României peste hotare și să ofere informații corecte și în timp util cetățenilor străini, iar știrile difuzate sunt preluate de agenții de presă serioase din întreaga lume.

Din datele existente nu rezultă că SRR ar avea datorii către Radiocom, anul trecut tarifele SNR fiind micșorate, iar SRR plătind pentru același volum de prestații o sumă mai mică, context în care, SRR a economisit, în total, 18 milioane de lei fără să renunțe la niciun program.

Dacă într-adevăr se dorește optimizarea cheltuielilor, în opinia multor specialiști, aceasta se poate realiza prin reducerea cheltuielilor legate de protocol, gale, conferințe, deplasări, compartimente care și dublează activitățile și rolurile, compartimente care au doar șef, nu și personal, numeroase activități și servicii care, de fapt, nu constituie obiectul principal de activitate și care s-ar putea externaliza.

În astfel de momente, este grav chiar și atunci când doar un singur ascultător e văduvit cu intenție de dreptul la informare! Lumea în care trăim se află într-o stare de război cu un inamic invizibil, COVID-19, iar radioul public se numără printre puținele surse de informare atât pentru cetățenii români din țară (în special din mediul rural și vârstnici), cât și pentru cei de peste hotare.

Concluzionând, în conformitate cu dispozițiile art.197 alin.(2) din Regulamentul Comun al Camerei Deputaților și Senatului, vă rog să-mi comunicați următoarele:

- Care a fost urgența ce a determinat ca, imediat după declararea stării de urgență, Consiliul Director să propună suspendarea temporară a unor servicii, și anume a emisiunii postului RRA prin unde medii (AM-UM) pe timpul nopții și suspendarea difuzării simultane a programelor RRI prin unde scurte (AM-US), precum și emisiile unor studiouri teritoriale (Timișoara, Craiova), începând cu data de 1 aprilie până la finalul anului?

- În ideea în care se insistă la renunțarea la unde scurte, SRR are implementate sisteme de redifuzare în alte țări în FM?

- Dacă SRR dispune de un plan de măsuri, pe termen mediu și lung, pentru optimizarea cheltuielilor?

- Care este stadiul implementării trecerii la radio digital?

- Care este situația echipamentelor tehnice și a sistemului informatic, starea studiourilor, precum și situația generală privind întreținerea clădirii Radio România?

- În plină criză COVID-19, unica soluție propusă, și anume suspendarea emisiei radio, mai respectă obiectul principal de activitate al Radio România?”

Comunicat

Din activitatea conducerii Uniunii Ucrainenilor din România

În actualul context al decretării stării de urgență pe teritoriul României de către președintele României, ca urmare a pandemiei provocate de coronavirus (COVID-19) și în scopul combaterii epidemiei, conducerea Uniunii Ucrainenilor din România a hotărât amânarea tuturor activităților cultural-educative programate pentru perioada imediat următoare, urmând ca în raport de evoluția situației să fie luate și alte măsuri, care vor fi discutate în ședințele de lucru ale Consiliului UUR, iar hotărârile adoptate să fie comunicate membrilor comunității noastre prin structurile organizatorice ale UUR.

În aceste condiții, în ziua de 27 martie 2020 a avut loc prin teleconferință, o premieră în activitatea comunității noastre, și, probabil, un exemplu de urmat pentru alte comunități, ședința de lucru a Consiliului UUR, ocazie cu care s-au analizat problemele de pe ordinea de zi stabilită.

Ședința de lucru a fost statutară, având în vedere că din totalul celor 22 de membri au răspuns prezent un număr de 17 membri, 5 membri din diferite motive nu au putut participa la lucrările ședinței. Cei care nu au putut participa la videoconferință au luat legătura cu secretariatul UUR pentru a fi la curent cu măsurile stabilite și hotărârile adoptate în cadrul acestei ședințe.

În prima parte a lucrărilor, a fost prezentată situația financiar-contabilă la nivelul Uniunii (cheltuielile efectuate în luna anterioară pe categorii de cheltuieli, precum și sumele primite de la bugetul de stat pentru trimestrul I a.c.).

În continuare, președinții filialelor au făcut scurte informări referitoare la măsurile întreprinse ca urmare a situației create în contextul pandemiei provocate de coronavirus (COVID-19), pentru transmiterea către organizații și membrii a hotărâ-

rilor și deciziilor Consiliului, precum și în legătură cu greutățile cu care se confruntă unele organizații ale UUR (sosirea în zonă a persoanelor din străinătate afectate de pandemie, lipsa unor mijloace de protecție individuală, funcționarea școlilor în sistem on-line, lipsa mijloacelor tehnice în acest sens).

Membrii Consiliului au luat în discuție implicarea membrilor comunității noastre în sprijinirea administrațiilor publice locale, a instituțiilor de învățământ și a spitalelor în vederea diminuării răspândirii COVID-19. S-a analizat posibilitatea ca Uniunea să doneze școlilor, pe baza unui proces-verbal, calculatoare pentru elevii care studiază limba ucraineană.

În al doilea rând, membrii Consiliului au hotărât să doneze, personal, diferite sume de bani spitalelor implicate în lupta cu coronavirusul. În acest sens, urmează să fie mobilizați și ceilalți membri ai filialelor (organizațiilor), care au posibilități de a se implica în această acțiune.

La ședință au fost prezentate, susținute și aprobate 9 referate de necesitate pentru luna aprilie-mai a.c., care, în principal, s-au referit la alocarea unor sume de bani pentru cheltuieli curente, care se înscriu în limitele fondurilor existente ale bugetului aprobat și legislației în vigoare.

Referitor la activitățile pentru trimestrul II a.c., Consiliul a hotărât ca acestea să fie amânate pentru o perioadă, care va permite replanificarea și desfășurarea acestora în condiții de siguranță.

La finalul ședinței, au fost prezentate informările Departamentului pentru Relații Interetnice referitoare la situația creată ca urmare a pandemiei provocate de coronavirus (COVID-19). În același context, au fost prezentate și măsurile stabilite la nivelul Ministerului Educației cu privire la desfășurarea procesului de învățământ în condițiile date.

La încheierea lucrărilor ședinței, Consiliul Uniunii a adoptat hotărâri și decizii pentru fiecare din măsurile adoptate.

Următoarea ședință de lucru a Consiliului va avea loc în luna aprilie 2020 la o dată ce va fi comunicată în timp util filialelor.

*Material realizat de vicepreședinte al UUR
Victor HRIHORCIUC*

Măsuri stabilite de Ministerul Educației și Cercetării cu privire la reluarea cursurilor

În contextul informațiilor deținute până în prezent privind evoluția pandemiei SARS-CoV-2, Ministerul Educației și Cercetării a agreeat cu partenerii educaționali – reprezentanții elevilor, studenților, părinților, cadrelor didactice și cei ai Consiliului Național al Rectorilor – următoarele măsuri:

- În funcție de data la care se vor relua cursurile, probele scrise ale Evaluării Naționale și ale examenului național de Bacalaureat ar putea fi organizate în luna iulie.

- Programele de examen pentru Evaluarea Națională și Bacalaureat nu vor cuprinde materia aferentă semestrului al II-lea.

- Evaluările pentru clasele a II-a, a IV-a, a VI-a, olimpiadele și concursurile școlare, precum și simulările pentru examenele naționale vor fi anulate.

- Sesiunea specială a examenului național de Bacalaureat pentru olimpici va fi anulată.

- Situația școlară a elevilor se va încheia cu minimum două note, cărora li se adaugă nota din teză, acolo unde este cazul.

- Subiectele pentru tezele din semestrul al II-lea vor fi concepute doar din materia ce s-a studiat până la data de 11 martie 2020.

- Calendarele pentru înscrierea în clasa pregătitoare, grădiniță și cel de mobilitate a personalului didactic vor fi decalate.

- Calendarele aferente proceselor amintite mai sus vor fi anunțate imediat ce va fi stabilită data reînceptării cursurilor.

Cu toții traversăm o perioadă plină de provocări, într-un context în care nu ne-am mai regăsit până acum și în care sănătatea noastră și a celor din jur este lucrul cel mai important. În acest con-

text, suspendarea cursurilor a făcut ca școala să se mute din sala de clasă în spațiul de acasă, iar noi să lucrăm de acasă prin programul TELEMUN-CĂ. Conform atribuțiilor, inspectorii școlari, directorii de unități școlare și cadrele didactice sunt interfața dintre minister și oamenii din teritoriu, iar în aceste momente, mai mult ca oricând, trebuie să fie și un liant. Fac un apel și pe această cale, către inspectorii și profesorii, pentru identificarea de soluții optime, în funcție de specificul zonei și a resurselor locale, pentru a veni în sprijinul elevilor de a continua învățarea de acasă, contribuind astfel și la menținerea echilibrului emoțional al elevilor ucraineni și al părinților acestora, în mod special a celor care trebuie să susțină Evaluarea Națională și examenul național de Bacalaureat.

În acest sens, Monica Cristina Anisie, ministrul Educației și Cercetării, a aprobat prin ordin revizuirea programelor de examen pentru Evaluarea Națională a absolvenților de clasa a VIII-a și examenul național de Bacalaureat, fără conținuturile aferente semestrului al II-lea al anului școlar în curs. Această măsură a fost agreeată și cu partenerii educaționali, reprezentanții elevilor, studenților, părinților, cadrelor didactice și reprezentanții Consiliului Național al Rectorilor, în vederea finalizării cu succes a anului școlar 2019-2020.

Ordinul de ministru a fost transmis luni, 13.04.2020, către Monitorul Oficial al României și, imediat ce acesta va fi publicat, Ministerul Educației și Cercetării va posta noile programe, astfel:

- pentru Evaluarea Națională a absolvenților clasei a VIII-a în anul școlar 2019-2020 la disci-

plinele limba și literatura română, limba și literatura maternă (pentru elevii aparținând minorităților naționale, care au urmat cursurile gimnaziale în limba maternă) și matematică;

- pentru examenul național de Bacalaureat 2020 la disciplinele limba și literatura română, limba și literatura maternă (pentru elevii de la toate filierele, profilurile și specializările, care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale), matematică, istorie, fizică, chimie, biologie, informatică, geografie, logică, argumentare și comunicare, psihologie, economie, sociologie și filosofie.

„Prin elaborarea acestui ordin se asigură egalitatea de șanse pentru toți elevii care vor absolvi învățământul gimnazial, respectiv liceal, dar și o evaluare obiectivă, la nivel național, a competențelor specifice formate/dezvoltate, dar și a conținuturilor corespunzătoare parcurse de elevi pe parcursul învățământului gimnazial/liceal, respectiv în clasa a VIII-a/a XII-a până la finalizarea semestrului I al anului școlar 2019-2020”, a declarat Monica Cristina Anisie, ministrul Educației și Cercetării.

Este evident faptul că, în contextul actual, sănătatea este cel mai important lucru, dar consider că trebuie să ne preocupe și situația procesului educațional al elevilor noștri și să ne dăm silința să le venim în ajutor, atât cât se poate, în mod special a celor care trebuie să susțină Evaluarea Națională și examenul național de Bacalaureat. Având în vedere că situația de urgență a fost prelungită pentru încă 30 de zile, avem oportunitatea să ne mobilizăm și să remediem anumite aspecte prin aportul tuturor factorilor implicați.

Reamintesc faptul că, Ministerul Educației și Cercetării pune la dispoziția elevilor, săptămânal, câte cinci teste de antrenament pentru pregătirea în această perioadă de suspendare a cursurilor, în vederea susținerii examenelor naționale.

Elvira CODREA

Sărbătorirea poetului Taras Șevcenko la Timișoara

Uniunea Ucrainenilor din România, filiala Timiș, l-a sărbătorit sâmbătă, 7 martie 2020, pe Marele Cobzar, Taras Hryhorovyci Șevcenko. Evenimentul s-a desfășurat la Lugoj, unde este bustul poetului, sculptat în Ucraina de artistul Volodymyr Remar, amplasat lângă Biserica Ortodoxă Ucraineană.

Manifestarea a început cu o slujbă de pomenire la Biserica Ortodoxă Ucraineană din Lugoj unde au participat domnul președinte al UUR, deputatul Nicolae Miroslov Petrețchi, dna Irina Liuba Horvat, secretar general al UUR, dl Vasile Pasenciuc, prim-vicepreședintele UUR, dl Nicolae Miroslov Petrețchi, președintele UUR Maramureș, dl Vasile Buciuta, trezorier, dl Mariciuc Pinte, președintele Organizației locale UUR Ruscova, dl Ivan Recalo și dna Ana Sambor, membrii Consiliului UUR, președintele filialei UUR Timiș, dl Gheorghe Hleba, președintele filialei UUR Caraș-Severin, dl Ivan Liber, președintele Organizației UUR Lugoj, dl Ioan Covaci, primarul municipiului Lugoj, prof. ing. Francisc Boldea, președinții organizațiilor locale ale UUR Timiș, profesorii care predau limba ucraineană în școlile și grădinițele din Timiș, preoții bisericilor ucrainene din județul Timiș: preot protopop Ilie Albiciuc, preot Brotnei Virgil, preot Brotnei Viorel și preot Ardelean Cristian.

După terminarea slujbei ne-am adunat cu toți în fața bustului lui Șevcenko, iar reprezentanții oficiali au depus coroane de flori la bustul poetului, apoi au rostit scurte alocuțiuni. Ana Bereghi a recitat o poezie, iar corul „Șovkova trava” din Lugoj a interpretat cântece pe versurile poetului.

Evenimentul dedicat marelui poet a continuat în sala Teatrului Național „Traian Grozăvescu”. Spectacolul a început cu recitarea poeziilor și cu cântece pe versurile poetului interpretate de copiii de la Grădinița Lugoj, elevii și copiii școlilor din Știuca, Petroasa Mare, Darova. Elevii Liceului „Iulia Has-

deu” din Lugoj au interpretat sceneta „Kateryna” și au prezentat, în limba română și ucraineană, un material despre viața și opera lui Taras Șevcenko. În continuarea spectacolului, formațiile artistice din Știuca, Petroasa Mare, Lugoj, Criciova au interpretat melodii pe versurile poetului.

Cu această ocazie, am sărbătorit și 30 de ani de la înființarea Uniunii Ucrainenilor din România, ținutul Banat. Despre acest eveniment au vorbit dl prof. Ivan Liber și preotul protopop Ilie Albiciuc.

Au fost înmânate plachete și diplome jubiliare din partea UUR membrilor fondatori și președinților organizațiilor locale.

Cornelia BENZAR

Elevii din Lugoj în sceneta „Kateryna”

La sărbătorirea comemorativă a poetului Taras Șevcenko din acest an, elevii Școlii Gimnaziale din Bălcăuți au pregătit un program artistic bilingv fiind coordonați de doamnele profesoare Anca Știubianu și Lăcrămioara Grigoriuc.

Versurile și melodiile în limba ucraineană au fost astfel alese, încât să scoată în evidență bogăția tematică a creațiilor sale (temele sociale, frumusețea, bucuria sufletească și spiritualitatea

Sărbătorindu-l pe Șevcenko...

poporului ucrainean), fapt care a făcut ca peste ani să devină o figură emblematică pentru cultura ucraineană. Versurile în limba română aparținând poezilor ucraineni din România, poezilor din Ucraina și din diaspora ucraineană au avut drept scop să sublinieze că Taras Șevcenko a fost și este prezent în amintirea ucrainenilor drept o adevărată valoare care s-a ridicat din rândul celor care trăiau în robie și care s-a făcut remarcant prin talentul în pictură și poezie.

De asemenea, a fost creionat și portretul de militant activ al poetului pentru eliberarea socială și națională a Ucrainei.

Activitatea – o întâlnire a elevilor cu spiritul nemuritor al Cobzarului – a evidențiat și destinul tulburător al celui care a pus bazele limbii ucrainene moderne, a întemeiat literatura și arta plastică modernă ucraineană: „a fost fecior de țăran, dar a devenit stăpân în împărăția spiritului. A fost iobag,

dar a devenit un titan în împărăția culturii umane”, cum s-a exprimat despre Șevcenko scriitorul Ivan Franko.

Convallia HREHORCIUC

Sfântu Gheorghe-Deltă în colecțiile Bibliotecii Județene „Panait Cerna“, Tulcea

Una dintre rubricile radioului este și aceea de a prezenta monografia satului, viața lui din trecut cu oamenii și activitățile lor. În căutarea de date am descoperit la Biblioteca Județeană Tulcea / Virtuala un portal care te duce în Sfântu Gheorghe din trecut... 1968-1982, cu articole apărute în ziarul „Delta“, foarte răspândit și citit în acei ani. Pentru dvs. am ales un articol din anul 1974 în care Traian Brătianu, redactor la acea vreme, ne povestește despre Corul pescarilor din Sfântu Gheorghe, o minune a vremii, cu voci deosebite, dintre toate remarcându-se tenorul Serghei Epifanov, bașii Afanase Varenic, Dumitru Ignat și Pavel Dranov, soprana Natalia Soloviov și altista Emilia Cuzmin.

Îmi amintesc interviul cu Ștefana Epifanov, soția tenorului, în care ea povestea că soțul a fost „curtat“ de diverse persoane dispuse să-l ajute să urmeze Conservatorul și o carieră în muzică, dar mama tenorului, temându-se de plecarea lui departe de casă și mai ales auzind ea că din muzică nu poți trăi bine, a refuzat orice ofertă. Poate că viața lui ar fi fost alta, poate că ar fi ajuns celebru, poate...

Astăzi nu mai există Corul pescarilor, astăzi doar câteva voci din vechiul cor mai cântă la întâlniri sărbătorești sau la biserică. Cei mai mulți cântă în înaltul Cerului formând Corul Îngerilor. Dumnezeu să le odihnească sufletele!

Vă prezint articolul din ziar, așa cum a fost el publicat în 1974:

„De când se știu, pescarii de la Sf. Gheorghe au cântat. La plecare, acolo în singurătatea apelor sau seara în drum spre cherhana vocile lor întovăreau susurul lin al apei despicate de prova lotcilor. Poate că pasiunea lor pentru cântec nu s-ar fi făcut remarcată dacă în anul 1955 nu s-ar fi luat inițiativa înființării în localitate a unui cor mixt. Au venit și tineri și bătrâni. Au stabilit un repertoriu, au pregătit spectacolul și oamenii au început să vorbească tot mai mult de virtuozitatea artiștilor de la gurile Dunării. Câțiva ani mai târziu corul rămâne numai bărbătesc. Noi repetiții, noi reprezentații și aprecieri dintre cele mai măgulitoare.

Din 1973, corul a redevenit mixt și bagheta dirijorală a fost preluată de inimoasa învățătoare Olga Simionov. S-au recrutat alte talente, o serie de cântece cu specific local au fost adaptate necesităților formației, iar pregătirile pentru apariția în fața publicului s-au desfășurat cu asiduitate. De atunci, s-au dat câteva spectacole, ultimul în ziua de 17 martie

a.c., în cadrul concursului intercomunal „Sub zorii libertății“.

Toți cei 60 de membri ai formației noastre – își reamintește dirijoarea – s-au bucurat mult de aplauzele la scenă deschisă, care răsplăteau astfel eforturile noastre.

De fapt, nici nu se putea altfel de vreme ce ținuta artistică, calitatea interpretării au depășit așteptările. Meritul coriștilor constă nu numai în faptul că și-au pus în valoare talentul deosebit, ci și pentru că au știut să aleagă câteva dintre cele mai îndrăgite cântece patriotice românești (n.n. „20 de milioane“, „Tricolorul“ etc.) sau cu specific local (n.n. „Marinarul“, „Furtună pe mare“, „Emil“ etc.) care proslăvesc dragostea de patrie, bucuria vieții, virtuțile oamenilor sau iubirea veșnică.

Cine sunt cei care aproape seara de seară vin la Căminul Cultural pentru a se perfecționa? Majoritatea dintre ei sunt pescari și marinari, dar mai întâlnim și cadre didactice, femei casnice. Unii dintre aceștia sunt foarte tineri, cum e Dorina Teodorov (16 ani) sau în vârstă ca Pavel Ivanov (60 de ani) sau Simion Epifanov (67 de ani). Pe toți i-a unit însă aceeași mare dragoste pentru artă.

Numai cine nu i-a auzit pe tenorul Serghei Epifanov, bașii Afanase Varenic, Dumitru Ignat și Pavel Dranov, soprana Natalia Soloviov, altista Emilia Cuzmin și pe ceilalți, nu știu cât de mult este apreciat cântecul pe aceste meleaguri și ce ambasadori străluciți are el în acești coriști.

Când am vizitat cu câteva zile în urmă localitatea, artiștii amatori de aici erau „în fierbere“. Se pregăteau pentru spectacolul pe care îl vor prezenta la Tulcea în ziua de 21

CORUL PESCARILOR

De când se știu, pescarii de la Sf. Gheorghe au cântat. La plecare, acolo în singurătatea apelor sau seara în drum spre cherhana vocile lor întovăreau susurul lin al apei despicate de prova lotcilor. Poate că pasiunea lor pentru cântec nu s-ar fi făcut remarcată dacă în anul 1955 nu s-ar fi luat inițiativa înființării în localitate a unui cor mixt. Au venit și tineri și bătrâni. Au stabilit un repertoriu, au pregătit spectacolul și oamenii au început să vorbească tot mai mult de virtuozitatea artiștilor de la gurile Dunării. Câțiva ani mai târziu corul rămâne numai bărbătesc. Noi repetiții, noi reprezentații și aprecieri dintre cele mai măgulitoare.

Din 1973 corul a redevenit mixt și bagheta dirijorală a fost preluată de inimoasa învățătoare Olga Simionov. S-au recrutat alte ta-

lente, o serie de cântece cu specific local au fost adaptate necesităților formației, iar pregătirile pentru apariția în fața publicului s-au desfășurat cu asiduitate. De atunci, s-au dat câteva spectacole, ultimul în ziua de 17 martie a.c. în cadrul concursului intercomunal „Sub zorii libertății“.

— Toți cei 60 membri ai formației noastre – își reamintește dirijoarea – s-au bucurat mult de aplauzele la scenă deschisă, care răsplăteau astfel eforturile noastre.

De fapt nici nu se putea altfel de vreme ce ținuta artistică, calitatea interpretării au depășit așteptările. Meritul coriștilor constă nu numai în faptul că și-au pus în valoare talentul deosebit ci și pentru că au știut să aleagă câteva dintre cele mai îndrăgite cântece patriotice românești (n.n. „20 milioane“, „Tricolorul“

etc.) sau cu specific local (n.n. „Marinarul“, „Furtună pe mare“, „Emil“ etc.) care proslăvesc dragostea de patrie „Douăzeci de milioane – Zid de creșteri la lotar. Douăzeci de milioane – De înimă treze și de brațe tate!“ „Bucuria vieții, virtuțile oamenilor („S-a ridicat furtuna pe mare. Furtuna nu prea mare dar cu valuri mari. Trasei trasei la rame, nu va lăsați. Nu va fi mila de minunile voastre albe!“), iubirea veșnică („Pe mare, pe valuri. Azi aici, mâine acolo. A îndrăgii marinarii o fată din toată inima. Bucuros îi dăruiește inima“).

Cine sînt cei care aproape seara de seară vin la Căminul Cultural pentru a se perfecționa? Majoritatea dintre ei sînt pescari și marinari dar mai întâlnim și cadre didactice, femei casnice. Unii dintre aceștia sînt foarte tineri,

cum e Dorina Teodorov (16 ani) sau în vîrstă ca Pavel Ivanov (60 ani) sau Simion Epifanov (67 ani). Pe toți i-a unit însă aceeași mare dragoste pentru artă.

Numai cine nu i-a auzit pe tenorul Serghei Epifanov, bașii Afanase Varenic, Dumitru Ignat și Pavel Dranov, soprana Natalia Soloviov, altista Emilia Cuzmin și pe ceilalți, nu știu cât de mult este apreciat cântecul pe aceste meleaguri și ce ambasadori străluciți are el în acești coriști.

Când am vizitat cu câteva zile în urmă localitatea, artiștii amatori de aici erau „în fierbere“. Se pregăteau pentru spectacolul pe care îl vor prezenta la Tulcea în ziua de 21 aprilie a.c. la finala concursului „Sub zorii libertății“. Evoluția lor o așteptăm cu mare interes“.

Mira BĂLAN

Cea mai frumoasă zi pentru cea mai frumoasă ființă – Femeia

Mari scriitori ai lumii au scris cuvinte frumoase despre femei; au admirat femeia, au respectat-o, au iubit-o, au adorat-o, au venerat-o. Toate aceste sentimente apar în scrierile lor ca niște străfulgerări.

Mulți oameni mari ai lumii au spus sau au scris lucruri minunate despre femei de-a lungul timpului, niciunul dintre ei, însă, nu s-a gândit să dăruiască femeilor o zi a lor, a femeilor, o zi de sărbătoare, deși femeia venerată este soția, mama, prietena, iubita, partenera, fiica lui.

Tot o femeie a fost aceea care a propus să fie stabilită o zi a femeii. Ea a fost susținută de o altă femeie. Este vorba de Clara Zetkin și Luise Zietz. Propunerea a fost făcută la Conferința Internațională a Femeilor Socialiste care a avut loc la Copenhaga (Danemarca) în anul 1910.

Atunci, Internaționala Socialistă (nu cea pe care am studiat-o în trecut) a preluat propunerea Clarei Zetkin și în 1911, la 19 martie, s-a sărbătorit pentru prima dată Ziua Internațională a Femeii în patru țări: Austria, Danemarca, Germania și Elveția.

Femeile americane de la fabricile de textile, femei curajoase, au protestat în stradă pentru salarii mai mari, condiții de muncă mai bune. Aceste proteste s-au desfășurat la New York, în 1857. În 1908, la 8 martie, tot la New York, muncitoarele de la fabricile de textile au organizat un marș de protest sub deviza „Pâine și trandafiri“. „Pâine“ însemna salarii mai mari, condiții de muncă mai bune; „trandafiri“ însemna să fie lăsate să muncească în condiții mai bune, ziua de muncă să fie de opt ore, să nu cheme copiii să lucreze în fabrici, să nu-i exploateze pe copii.

În 1909, la 28 februarie, muncitoarele americane își sărbătoresc pentru prima dată Ziua Națională a Femeilor, pentru că s-a sărbătorit numai în SUA.

În 1913 și în 1914, în Rusia, femeile muncitoare au organizat proteste cerând aceleași drepturi ca americancele. Acestea din Rusia au protestat vehement și împotriva Primului Război Mondial sub deviza „Pâine și pace“.

În 1917, continuau protestele la New York și în Rusia. Acum li s-au alăturat și bărbații.

A trecut ceva timp, apoi Primul Război Mondial, și în tot acest timp, femeile își cereau drepturile și iată că anul 1957 a fost declarat Anul Internațional al Femeilor. Abia în anul 1977, Adunarea Generală a ONU hotărăște ca fiecare țară să-și aleagă o zi a Femeii.

Și pentru că în 1917 ultima duminică a lunii februarie, pe stil vechi în Rusia a coincis cu 8 martie pe stil nou în celelalte țări din Europa și datorită faptului că femeile au făcut acel marș de protest sub deviza „Pâine și trandafiri“ în orașul New York, iar mai toate protestele s-au desfășurat în lunile februarie-martie, țările au ales ca Ziua Internațională a Femeii să fie sărbătorită în fiecare an la 8 martie, sărbătoare aprobată de ONU.

Așadar, femeia nu este mai prejos decât bărbatul. Ea muncește alături de el, de aceea a creat-o Dumnezeu (Facerea, cap. 2, 18-29) – din străvechi timpuri și până acum, ea poartă în trupul său o viață nouă timp de nouă luni, ea naște, educă și crește copii și are grijă de bărbatul ei. Se spune că bărbatul de succes are în spatele său o femeie. Aceste adevăruri sunt spuse despre femei și pentru că „Femeia este cheia naturii. Toate tainele sunt rezumate în ea și când un suflet de femeie ți s-a deschis, ți s-au deschis toate înțelesurile lumii“ (Camil Petrescu).

Se cade să dau câteva exemple de femei importante care au adus mari beneficii omenirii: Marie Curie – savant în medicină și unica femeie care a obținut două premii Nobel; Ana Aslan, savant, a inventat Gerovital; Sofia Ionescu, prima femeie doctor-chirurg din lume, născută la Fălțiceni; Florica Sas, prima femeie explorator; Elena Văcărescu, prima femeie academician; Olha Kobyleanska, scriitoare ucraineană, neînfricată patrioată.

Mai sunt și alte multe femei care fac cinste țării noastre Nadia Comăneci, Simona Halep, sportive. Dar cele mai importante femei sunt acelea care susțin familia, gospodăria, așa cum sunteți dumneavoastră doamnelor, care ați fost prezente la această frumoasă sărbătoare a femeii.

În această splendidă zi, ca președintă a Organizației de Femei din cadrul UUR, organizația Rogojești și în calitate de femeie doresc din inimă tuturor femeilor multă sănătate, mulți ani cu împlinirea dorințelor binecuvântate de Dumnezeu și să aveți multă iubire din partea bărbaților și copiilor voștri.

Olimpia IVANICIUC

De obicei, luna aprilie sau prier, cum i se mai spune, este dedicată marii sărbători a Învierii Domnului nostru Isus Hristos sau Sărbătorii Paștelui.

Este deja primăvară, a doua lună a acestui anotimp, este cald și totul a început să reînvie la viață. Aici la noi, în Bucovina, în nordul țării noastre, anotimpul primăvara sosește cu puțină întârziere. Mai zilele trecute încă am avut zăpadă în locuri mai dosnice, încă nu putem vorbi despre acea căldură de odinioară care delimita precis anotimpurile. Clima s-a modificat în ultimii ani, iar aprilie a devenit la noi mult mai capricios și încă nu a permis acea explozie florală pe care o așteptăm cu multă nerăbdare.

Numele lunii aprilie vine de la cuvântul latinesc *aprilis*, *aperio* și era a doua lună a anului în calendarul roman care avea 29 de zile, iar după calendarul gregorian este una dintre cele patru luni gregoriene cu o durată de 30 de zile. Se mai numește *prier* pentru că vine de la verbul „a prii” și înseamnă timp prielic pentru semănături sau lucrări în gospodărie. Se continuau lucrările începute în luna martie, iar câmpul se închi-dea, ceea ce însemna că oile și vitele

Aprilie

nu mai aveau voie să pască libere. Începea formatul turmelor și se tun-deau oile care urmau să urce la munte. Se mai spune că luna aprilie este o lună capricioasă. Dacă vremea va fi frumoasă și călduroasă, atunci luna mai va avea vreme rece, cu înghețuri, iar dacă va fi frig și posomorât, atunci luna mai va fi frumoasă și călduroasă. Dacă în aprilie tună și fulgeră nu există motiv să ne temem de ger, iar vremea frumoasă din aprilie va aduce o vară furtunoasă. 1 aprilie este ziua păcălelilor și Ziua Internațională a Păsărilor.

Anul acesta sărbătoarea Floriilor este pe data de 12 aprilie, când ne bucurăm de intrarea triumfală a Domnului în Ierusalim și când se deschide ciclul Sărbătorilor Pascale, care se încheie la Înălțarea Domnului. De Florii se merge la biserică după ramuri de salcie înmugurite și sfințite. Aceste ramuri se duc acasă, se pun la icoane, afară lângă pomi sau pe straturi.

Oamenii harnici încep plantatul cartofilor, fac straturi pentru legume, zarzavaturi. Pomii au înmugurit, iar atunci când vor înflori este perioada optimă pentru semănatul castraveților și a porumbului.

Anul acesta Sărbătoarea Sfințelor Paști este în a doua jumătate a lunii aprilie, la data de 19. La Negostina, județul Suceava, în săptămâna patimilor, gospodarii, oamenii credincioși cu adevărat nu mai lucrează în grădină cu unelte agricole, deoarece este păcat. Se pregătesc să întâmpine Marea Sărbătoare doar în case, în curte, făcând curățenie și mâncăruri specifice. Gospodinele pregătesc ouăle încondeiate, coc pasca specifică, cât și alte bucate care vor împodobi coșul pentru sfințit la biserică. În coș se pune: pasca tăiată în formă de cruce, iar după aceea acesta se umple cu diferite preparate pregătite pentru Sfintele Paști. Pe marginea coșului, împrejurul lui se pune un cârnat, în mijloc se așază un mieluț făcut dintr-o bucată de unt

sau cașcaval, ouă fierte tăiate în două, brânză, costiță, mușchi, cașcaval și ouă încondeiate. De asemenea, o „babcă”, formă specifică pentru lumânare și un ou roșu cu care ne spălăm când venim de la biserică. Toate se asortează cu usturoi verde, din grădină și cu hrean. Se mai pun roșii sau fructe. Totul se acoperă cu cel mai frumos ștergar și se merge la slujba de Înviere, care începe la ora 24 și ține până dimineața. După Sfânta Liturghie credincioșii ies afară și se aranjează pe rânduri, în jurul bisericii. Preotul, împreună cu tot alaiul, cu prapuri, cu agheasmă, înconjoară de trei ori biserica și apoi sfințește coșurile.

Credincioșii se pregătesc trupește și sufletește să întâmpine Marea Sărbătoare, care aduce multă bucurie, se fac multe minuni, iar Maica Domnului, care este Mijlocitoarea noastră către Dumnezeu, se roagă mereu pentru oameni, mai ales acum când avem atâta nevoie de milostivire. Prima duminică după Paște este închinată Sfântului apostol Toma, iar credincioșii din Negostina îi comemorează pe cei plecați la Domnul și merg la cimitir, la morminte, pe care le „îmbracă”, pentru pomană (așa se spune la noi), prilej de întâlnire cu rudele, cu prietenii îndepărtați. În Săptămâna Luminată, mai sunt două sărbători: Sfântul Gheorghe și Izvorul Tămăduirii.

După sărbătorile pascale se continuă munca agricolă care ține până toamna târziu. Luna aprilie, o lună încărcată, o lună plină de forfotă, care ne aduce mulțumire și ne rugăm bunului Dumnezeu să ne apere, să ne ocrotească și să fie mereu cu noi.

Felicia GRIGORAȘ

La vreme de chindie, întovărășind deniile

De nicăieri parcă nu se mai aude niciun zgomot, s-ar crede că totul se pregătește pentru ca drumul lung al zilei să se dedea la odihnă, lăsând pământul în grija nopții, neuitând să ia cu el scumpetea luminii. Dar liniștea aceasta aparentă e întreruptă de o onomatopee sonoră, ce place mult sufletelor și inimilor.

Gândul ne fură într-acolo... trezește în noi cucernice simțiri. Clopotnița unei biserițe din deal, își cheamă puilorii... După o orânduială tipică, în seri precum e aceasta „vioara-ntâi” e toaca de lemn!

Lovituri la început rare se întrec, întețindu-se, din ce în ce. Cele două mâini dibace ce poartă două ciocănele „trag tare”, cu o iuțeală tinerească de la un capăt la altul, când blând și mângâios, când dârz ca o grindină ropotitoare de crezi că între ele și toaca de lemn s-a încins un război.

După un timp loviturile iar conțenesc. Ciocănelele se retrag, se așază pe policoara din clopotniță la locul convenit așteptării unui nou prilej de a da totul din ele. Din tot concertul de ecou nu se mai aude decât (departe) răsunetul liniștit al celor din urmă lovituri. Strategul dascăl face o scurtă pauză. După care, apucă funiile pe care sunt întinse cele două cămăși de bronz: clopotele. Bătăi de clopot bălăncănesc, când unele, când unele pe altele. Se îmbină cu măiestrie ca să decreteze duh de înnoire – prilej de priveghere. De prin case se desprind ca albinele din urdiniș, credincioșii

îndreptându-se cu sânguință lăuntrică de duh nevăzut, spre biserică. Pentru unii drumul e parcurs cu anevoie, dar gânduri de curățire, de iluminare și sfințire le vin în ajutor, îi mână tot înainte, astfel încât povara anilor la unii și „gravitația” păcatelor la alții, le îngreunează; totuși, înaintarea prin mers cucerește distanța.

Luminată de ansamblul de opaițuri aurii ale diademei de candelă – de cu vreme gătită – bolta interioară impresionează, stăruie deodată cu Pantocratorul, ca un Ochi atotcercetător deasupra lumii de credincioși veniți la rugăciune. În astă vreme sfânta Catapeteasmă cu mulțimea ei de sfinte chipuri sfințitoare ce o împodobesc, de jos până sus, pare a fi o „imago mundi”, o icoană a altei lumi în care se vorbește limba glasului de iertare, de îmbărbătare pentru cei care abia cutează să se apropie de ea. În fond, numit poate fi glas de cercetare și glas de condamnare pentru cei care neauzind regalul clopotului îmbietor, nu vor putea pricepe nici glasul cugetului lăuntric, potolit printr-o rugă de seară.

Oare pentru aceasta pașii celor ce vin se domolesc. Fiecare are grijă să calce numai în vârful picioarelor. E ca și cum, gândesc ei „nu vrem să se știe de nimeni că intrăm și noi în locul sfințeniei, și nici nu vrem să facem vreo tulburare în lumea de aici!” Cu sfioșenie, de la icoană la icoană, aceștia fac semnul crucii și bat mătăni. Li se pare c-au ajuns la timp de întâlnire cu sfinții de

pe icoane – și așa este – căci buzele celor ce-i sărută reprezintă șoapte de plinătate și mulțumire pentru plinătatea acestei vizite mult dorite.

Deodată mireasma smirnei aprinse răzbate începutul slujbei ca atare. Rugăciunile stranei încep să pătrundă adânc în sufletele credincioșilor. Pe un analog învechit de vreme, în mijlocul bisericii, stă deschis „Triodul” din care preotul prinde a glăsu din Canonul cel mare, cel de umilință: „De unde voi începe a plânge faptele vieții mele celei ticăloase? / Vîno, ticăloase suflete, împreună cu trupul tău, de te mărturisește la Ziditorul tuturor / (...) Să nu intri cu mine la judecată vădind faptele mele..., ci cu îndurările tale... mântuiește-mă”.

Slujba s-a sfârșit. Cel din urmă „amin” rostit mai prelung, confirmă momentul. Spre ușa bisericii, cu același ceremonial al venirii, credincioșii pleacă, după ce și-au luat rămas bun de la chipurile icoanelor ce rămân acolo să se roage mai departe pentru sufletele lor. În drumul spre casă credincioșii seamănă cu un pluton mulțumit după o luptă câștigată. E aceasta mulțumirea biruinței celei mari: biruința după lupta cu sine însuși. Suntem la sfârșitul plănuitei noastre călătorii spre Domnul. Iar dacă anul acesta fatidic, vrăjmașul nevăzut cum e virusul, nevăzut s-a interpus ieșind în calea drumetului, n-a fost decât spre a ne reaminti, că drumul Ierihonului nu-i un simplu basm, ci cea mai vie realitate a vieții omenești de totdeauna.

Nădăjduim însă că în drumul nostru mulți n-am fost singuri, căci vai de cel care pornește la drum lung fără tovarăș! Tovărășia, drăguța de ea, ne-a fost cu cel ce-a spus: „Iată eu sunt cu voi până la sfârșitul veacului”.

Mihai MATEICIUC

Rămân vii în memoria noastră prin creațiile lor

În conformitate cu Planul de acțiuni culturale al Uniunii Ucrainenilor din România pe anul 2020, filiala Suceava a UUR – președinte prof. Ilie Sauciuc – a organizat sâmbătă, 15 februarie, comemorarea scriitorilor de origine ucraineană din Bucovina. Și de această dată evenimentul s-a desfășurat în satul Dărmănești, județul Suceava. Spre deosebire de anii trecuți, anul acesta, spre mândria localnicilor, dar și bucuria tuturor participanților, comemorarea a avut loc deja în noua biserică din Chilibancina – Dărmănești 2 cu hramul Sfântului Proroc Ilie Tesviteanul, sfințită anul trecut la 13 octombrie.

La comemorare, au fost prezenți numeroși enoriași, localnici, dar și din localitățile învecinate, membri ai comunității ucrainene, membri ai comitetului filialei UUR Suceava, președinți ai organizațiilor locale, membri ai UUR, precum și persoane invitate din orașele Fălticeni, Gura Humorului, Siret și Suceava – rude, prieteni și cunoscuți apropiați ai scriitorilor comemorați.

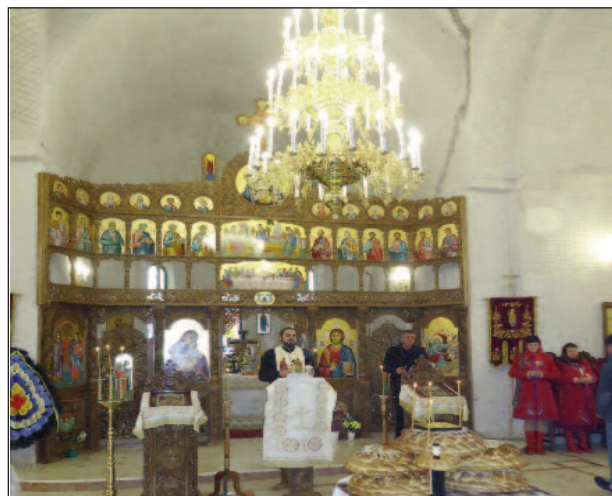
ucraineni de origine bucovineană atât cei din generațiile mai tinere, contemporane cu noi, cât și cei din generațiile trecute. Atât părintele Mihai Cobziuc, cât și dl Ilie Sauciuc, în cuvântările lor au subliniat faptul că, deși scriitorii pomeniți au părăsit mai demult această lume, unii dintre ei prea de timpuriu, ei continuă să trăiască în memoria noastră prin creațiile lor literare care constituie o moștenire culturală prețioasă. De aceea, atât generația actuală, cât și cele viitoare au obligația morală să cinstească și să mențină vie amintirea lor. Dumnealor au mulțumit tuturor celor prezenți pentru participarea la acest eveniment exprimându-și încrederea că, și în viitor, astfel de evenimente vor fi în atenția UUR, deoarece

rece cinstirea scriitorilor de origine ucraineană este expresia conștiinței identității naționale. În spiritul obiceiului creștin, înaintea ceremoniei de pomenire, tuturor participanților le-au fost împărțite pomeni – lumânări și colăcei – pentru cei ce ne-au părăsit. Remarcăm contribuția pe care au avut-o la reușita comemorării corul bisericesc din localitate, grupul vocal ucrainean „Vocile Negostinei” și cel al filialei Suceava a UUR. Membrii acestor formații corale, în frumoase costume naționale, au interpretat cu multă măiestrie cântări religioase adecvate momentului, care i-au încântat pe toți cei prezenți. O contribuție la succesul interpreților a adus-o personal și părintele Mihai Cobziuc care, la un moment dat, s-a alăturat coriștilor. Pentru cei ce nu au avut ocazia să-l asculte cântând, precizăm că dumnealui are o voce minunată, care poate concura cu cea a cântăreților de operă. Totodată precizăm și faptul că preotul Mihai Cobziuc a studiat teologia la Kiev, remarcându-se încă de pe atunci pentru vocea sa. Faptul că a studiat în Ucraina îi este de folos în timpul slujbelor pe care le oficiază bilingv.

În afară de cântecele cu caracter religios, coriștii au mai interpretat și câteva vestite cântece ucrainene pe versurile cunoscutelor poezii ale geniului poporului ucrainean, Taras Șevcenko „Dumy moi, dumy moi”, „Reve ta stohne Dnipro syrokyi” și „Zapovit” ca omagiu adus memoriei regretatului dirijor al grupului vocal „Vocile Negostinei”, Nicolae (Mykola) Kramar, de la a cărui trecere în neființă, în februarie, s-au împlinit doi ani.

Tot în spiritul tradiției creștin-ortodoxe, după încheierea oficierii slujbei religioase toți participanții au fost invitați la praznicul desfășurat în lăcașul vechi, aflat în curtea noii biserici. Manifestările evenimentului comemorativ s-au desfășurat impecabil, spre lauda organizatorilor, fapt pentru care, inclusiv pentru invitații, le aducem calde mulțumiri.

Text și foto Iarema ONEȘCIUC

Slujba religioasă de pomenire a fost oficiată de către părintele paroh Mihai Cobziuc, fiu al satului Dărmănești. În timpul slujbei oficiate bilingv, în ucraineană și română, au fost pomeniți scriitorii

Ucrainenii din Banat

Încă de la începutul perioadei postdecembriste, în Banat, ca de altfel în toată țara, au început și ucrainenii să se adune laolaltă. Inițiatorul acestei acțiuni a fost regretatul prof. Gheorghe Semeniuc din Lugoj, care mai apoi a și devenit președintele Uniunii Ucrainenilor din Banat, profund implicat în promovarea valorilor etniei ucrainene, căreia i-a aparținut. Datorită implicării sale au

fost construite Catedrala Ortodoxă Ucraineană din Lugoj și alte biserici ortodoxe din Banat. Tot datorită eforturilor sale au fost înființate grupe și clase de elevi care învățau limba maternă în școală sau la grădiniță. Au fost organizate primele spectacole de muzică și dans ucrainean, precum și primele festivaluri.

În județul Caraș-Severin ucrainenii au avut ca președinte pe înv. Ioan Cut, iar în Timiș a fost dl Ștefan Buciuta. Începuturile nu au fost ușoare, dar au fost plăcute ucrainenilor.

Mai târziu, în Timiș, a devenit președinte al UUR dl Gheorghe Hleba, iar președintele UUR zona Banat, prof. Ivan Liber.

În această perioadă, a avut loc în Timișoara primul Festival de colinde și obiceiuri ucrainene (anul 2001). De organizarea acestui prim festival s-a ocupat în cea mai mare

parte tineretul, finanțarea, desigur, fiind asigurată de UUR. Festivalul a fost împărțit pe două zile: în prima zi au participat formații de colindători ai minorităților din Timiș, iar a doua zi, colindători ucraineni din zonă, dar și din Maramureș. Atunci, în acest oraș, a fost o foarte strânsă și frumoasă relație între tineri, care

pereții de cânt ucrainean și voie bună. Tot aici, în acest apartament se organiza și revelionul pe stil vechi. Nu se poate reda în cuvinte bucuria și sinceritatea tinerilor de atunci, care au înființat un modest grup vocal mixt, „Berizka”.

Din păcate, cu timpul acei tineri s-au îndepărtat de Organizația Timiș, unii, fiind studenți, au terminat facultățile și au plecat din oraș, alții s-au căsătorit, și-au întemeiat familii și au avut alte priorități, „Berizka” s-a „ofilit” și nu a încercat nimeni niciodată să o „readucă la viață”. Întrebarea pertinentă, de altfel, este de ce nu au apărut alți tineri în UUR Timișoara/ Timiș și unde au dispărut toți aceia care au fost tineri în 2001-2007? E clar că unii au plecat în lume să caute o viață mai bună (SUA, Suedia, Germania etc.), dar nu mulți. Cei care locuiesc în oraș sau împrejurimi sunt, oare, chiar așa de ocupați sau nu se dorește prezența lor?

Grupul vocal „Berizka”

cu nerăbdare sinceră așteptau ziua de miercuri pentru a se întâlni la sediul UUR, pe strada Negoii (acum Surorile Martir Caceu). Aici era atâta veselie, încât se „zguduiau”

Simona LIBER-LĂNCRĂNAN

„Așa cât mi-e de dragă mama, tot așa îmi este de dragă și limba ucraineană“

Interviu cu doamna Ilaria Pușcă, directoarea Școlii Gimnaziale din Vatra Moldoviței

Reporter: „Vă felicit doamnelor profesoare... ați simțit nevoia la un moment dat să întăriți ceea ce faceți zi de zi și să ne amintiți nouă că ceea ce vedem pe scenă este rolul unei munci asidue. Ați strâns toate florile de primăvară care încă nu au ieșit și care sper să încolțească... le meritați pentru că inimile copiilor au urcat până sus în gât și ați văzut că unii dintre ei nu au reușit să-și ducă poezia până la sfârșit, dar vor ține minte, cu siguranță, că a mamei credință este ca pâinea cea coaptă scoasă din cuptor și nu vor uita niciodată pământul sfânt pe care s-au născut. Astăzi sunt o câștigată pentru că am văzut oameni care-și dau mâna pentru promovarea și cultivarea limbii ucrainene care este și limba mamei mele. Nu vă vorbesc în limba ucraineană, spre rușinea mea, pentru că am crescut într-o familie mixtă, dar iubesc limba ucraineană și sunt o directoare care promovează studierea limbii ucrainene. Așadar, la Școala Gimnazială din Vatra Moldoviței sunt treisprezece grupe care studiază limba ucraineană. Vă felicit din toată inima mea... dă, Doamne, ca limba maternă să nu moară niciodată și atâta timp cât la Bălcăuți vor exista astfel de oameni cu suflet frumos să știți că pâinea rumenă din cuptor va fi scoasă de o mamă... Dă, Doamne, ca mama să fie mereu în viață... Trăiască limba ucraineană maternă“... Sunt frânturi de gânduri rostite de dumneavoastră, doamnă director Ilaria Pușcă, pe scena din Bălcăuți în calitate de membru al juriului în cadrul Concursului județean „Sărbătoarea Limbii Materne“. Vă propun să reînnoim acest dialog pentru cititorii „Curierului ucrainean“ făcând un salt în timp pentru a o întâlni pe micuța Ilaria cutreierând pe poteci de munte.

Ilaria Pușcă: Am avut o copilărie fericită cu părinți care au știut atât de frumos când să fie permisivi și când autoritari. Responsabilitățile noastre?... am un frate mai mic cu șapte ani care azi este profesor de religie și preot la biserica Fanurie din București. Repet, responsabilitățile noastre erau foarte multe în comparație cu cele ale copiilor din ziua de azi: să păzim vacile, mieii, iezi, găștele, puii, să aducem lemne în casă, să cărăm apă pentru straturi. Am participat alături de părinți la toate activitățile gospodărești: făcutul fănuului, prășitul, plivitul straturilor și alte activități

zi de zi sunteți înconjurată de copii, fiind de profesie învățătoare. Cum ați decis să vă alegeți această profesie?

I.P.: De copilă mică am îndrăgit această minunată profesie. În vremea copilăriei mele, pe prund și în pauzele de la școală, țineam morțiș să fiu „doamna“ între țâncii de seama mea. Fac parte din prima generație de învățători de după revoluția din 1989 și pot să spun că în cei 5 ani de Școală Normală – cum se numea pe atunci – am învățat toate tainele acestei inegalabile profesii de învățătoare.

R.: „Suntem muguri care odrăslim din vrednică și sănătoasă rădăcină – bunii și străbunii noștri“... sunt cuvinte care creionează cartea de vizită a ansamblului folcloric „Gura Izvorului“, al cărui coordonator sunteți de peste douăzeci de ani. Mărturișiți că „...prin ceea ce facem dorim să eliminăm kitsch-ul. Vrem să promovăm Bucovina autentică“. Și reușiți s-o faceți altfel. Vă rugăm să ne depănați firul acestei frumoase povești a cărei zână sunteți.

I.P.: Frumoasă poveste încep a vă spune. Dragostea pentru costumul popular am moștenit-o din familie. De sărbători toată familia îmbrăca straiul țărănesc și mergea la biserică. Cântecul și jocul le am în suflet de la tata și de la bunicul din partea mamei, ucrainean de la Rașca din Moldova. În timpul liceului, am activat în ansamblul folcloric al Școlii Normale de la Suceava „Flori din Bucovina“, inițiat de regretatul maestru coregraf Aurelian Ciornei. În 1995, întoarsă acasă, proaspătă învățătoare în satul ucrainean Ciurmăna, am fost nevoită să încropesc prima mea serbare. De atunci am simțit că am ceva special pentru folclor. În septembrie al acestui an se împlinesc 25 de ani de frumoasă și dulce trudă întru perenitatea păstrării și valorificării autenticului din comuna Vatra Moldoviței. Am început cu câțiva copii. Astăzi suntem peste 70. Ce e frumos în această activitate? Faptul că cei mici cresc,

pleacă, se căsătoresc și revin în mijlocul nostru împreună cu familiile lor. Suntem un grup eterogen și ca vârstă – cel mai mic are 5 ani și cel mai în vârstă este badea Costan, huțul ucrainean de optzeci și unu de ani. Dar suntem eterogeni și ca preocupări. Nu ne interesează statutul social sau profesia. Dacă ai costum popular și-ți place tot ceea ce ține de folclor ești bine primit. Obiceiuri ale sărbătorilor de iarnă, de Sfintele Paști, de Florii, de Sânziene, de peste an, de nuntă și de

botez le prezentăm lumii întregi într-un farmec specific, în graiul ce l-am apucat de la cei cu părul alb. Avem costume unicate, altare vii ale moșilor și strămoșilor noștri pe care nu le-am da nimănui pentru nimic în lume. Așa cum este inestimabilă mănăstirea Moldovița sub streșina căreia generații întregi au crescut și s-au închinat și vor crește și se vor închina, inestimabile sunt și costumele noastre. Până și cel mai mic copil din grupul nostru poate distinge autenticitatea unei ii. De exemplu, atunci când văd artiști îmbrăcați necorespunzător mă atenționează cu un soi de mândrie cuminte. Despre promovarea Bucovinei... mă încearcă acum triste emoții pentru că Suceava e îmbrăcată într-o ie în culori sumbre în această perioadă. Iubim și promovăm Bucovina peste tot în țară și în lume. Voi enumera aici doar câteva dintre periplurile noastre prin lume în parteneriate cu Inspectoratul Școlar Județean Suceava, Consiliul Județean Suceava, Centrul Cultural de la Suceava, Universitatea „Ștefan cel Mare“ din Suceava, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, Direcția Silvică Suceava, Mitropolia Moldovei, Patriarhia Română, Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu“ de la Sibiu, Muzeul Național „Astra“ de la Sibiu, Muzeul Național Brukenthal etc. Am participat la Ziua Europei în Franța, am deschis Gala Celebrităților din cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu cu 72 de țări participante. Am sărbătorit Centenarul la Primăria Veche din Viena unde însuși împăratul Franz Josef i-a primit pe memorandiști. Și lista poate continua... Participăm la toate activitățile organizate de UUR la care suntem invitați.

R.: Vă propun să nu părăsim universul poveștilor și să încercăm o incursiune în fascinanta lume a costumului popular. Există specialiști care susțin că portul popular vechi, autentic, s-a pierdut acum o sută de ani, din cauza contactului cu lumea modernă. Se zice că pentru a recunoaște o ie autentică trebuie să fii atent la un detaliu important: ia originală nu este terminată, deoarece femeile de la sat considerau că perfecțiunea nu este a omului, ci îi aparține lui Dumnezeu. Vă rugăm să ne vorbiți despre soarta costumului popular în zilele noastre, să ne oferiți un ghid de bune practici în ceea ce privește purtarea costumului popular, să ne învățați criteriile care să ne ajute să recunoaștem o ie tradițională de una neautentică.

I.P.: Nu am studii specifice să vă pot vorbi ca un profesionist, dar vă pot spune că în cei 25 de ani de acest, uneori istovitor, drag de folclor am învățat să deosebesc un strai autentic de unul care nu îndeplinește nici pe departe acest criteriu. Fiecare zonă și subzonă folclorică are particularitățile ei de croi, de cromatică, motive naționale etc. Pânza de altădată era deasă. Femeile de odinioară, neștiutoare de carte, s-au dovedit a fi artiste din ale căror mâini au ieșit inegalabile opere de artă.

*A consemnat,
Lăcrămioara GRIGORCIUC*

(Continuare în pagina a 9-a)

pe care toți copiii din vremea noastră, cu siguranță, le făceau alături de părinții lor. Responsabilitatea cea mai importantă a fost grija de fratele meu atunci când părinții nu erau acasă.

R.: Această emoționantă călătorie în lumea copilăriei dumneavoastră explică echilibrul pe care-l realizați între profesionalismul care caracterizează toate activitățile în care sunteți implicată și înțelegerea plină de înțelepciune a semenilor. Viața a fost darnică cu dumneavoastră, deoarece

„Așa cât mi-e de dragă mama, tot așa îmi este de dragă și limba ucraineană“

Interviu cu doamna Ilaria Pușcă, directoarea Școlii Gimnaziale din Vatra Moldoviței

(Urmare din pagina a 8-a)

Și, au cusut în nopțile lungi de iarnă, la pâlpâitul de lampă, dorul și bucuria, și jalea, și credința, și toate florile din poienile Bucovinei. Chiar dacă e ușor decolorată de patina vremii, cămașa autentică e o istorie vie a unei întregi generații. Multe sunt de vorbit despre acest aspect al autenticității. Sumanele, de exemplu, la fel, sunt piese de port popular de iarnă care nu se mai fac în ziua de astăzi. Le păstrăm la naftalină ca să le putem arăta lumii la sărbătorile de iarnă și, bineînțeles, ca să nu ne fie frig. Repet, nu sunt specialistă, dar metoda comparației ca la matematică e cea mai bună. Cu cât o piesă de port popular e mai veche, mai muncită, cu motive fitoforme, zoomorfe, antropoforme, atent și filigranat realizate, fiecare după particularitatea ei, cu atât este mai valoroasă.

R.: Informații utile... doar cunoscându-le vom putea păstra și vom ajuta să se formeze încă o generație care să ducă mai departe această artă tradițională. În calitatea noastră de etnici ucraineni avem datoria să ducem mai departe și limba noastră maternă. Prezentați-ne situația învățământului în limba ucraineană în cadrul școlii al cărei director sunteți.

I.P.: Comuna noastră face casă bună cu interculturalitatea. Avem două sate de ucraineni și copii care studiază limba maternă ucraineană în trei structuri ale Școlii Gimnaziale Vatra Moldoviței, adică: Școala Gimnazială Paltinu, Școala Primară Spărturi și Școala Primară Ciumârna. Poate pentru faptul că port acest handicap de a nu fi o vorbitoare curentă de limba ucraineană, completez dragostea pentru limba mamei mele prin susținerea și promovarea limbii ucrainene materne. În acest sens, aud că sunt directori care se opun ca elevii etnici să studieze limba maternă. Consider că astfel le este încălcat un drept fundamental. Noi ne bucurăm de susținerea necondiționată a președintelui UUR – filiala Suceava,

inspector școlar pentru limba ucraineană maternă – profesor Ilie Sauciuc, fost coleg de clasă la Școala Normală din Suceava și profesor la școala din Paltinu căruia îi mulțumesc pentru nenumăratele forme de susținere ale școlii și comunității ucrainene. Suntem în perioada în care ar trebui să desfășurăm expoziția-concurs „Oul închistrit“, o activitate organizată de UUR din Suceava în colaborare cu Școala Gimnazială Vatra Moldoviței în care multiculturalitatea și autenticitatea acestui ancestral meșteșug au făcut din satul Paltinu o emblemă a Bucovinei.

R.: În tot ceea ce faceți sunteți o profesionistă. Din experiența acumulată de-a lungul timpului ați încercat să împărtășiți și altora. Vă rog să ne spuneți câteva cuvinte și despre activitatea dumneavoastră editorială.

I.P.: Mult prea îngăduitoare sunteți. Nu sunt o profesionistă, sunt amatoare... dar cu dragoste multă și cu grijă pentru ca ceea ce fac să fie bine, să nu exagerez, să placă ochiului și inimii. E adevărat că toate textele, adică tot ceea ce se rostește pe scenă, fie că sunt ziceri cu o anumită tematică, jocuri de copii, urături, versuri pentru nuntă sau botez, sunt scrise de mine. În simplitatea lor sunt bine plăcute celui care le ascultă și dacă cel ce le spune mai are un pic de talent reușește să facă emoții inimii. Am două lucrări de specialitate publicate:

„Valorificarea folclorului local în activități școlare și extrașcolare de succes“ și „Managementul activităților extrașcolare“. Am foarte mult material în formă de manuscris. Mărturisesc faptul că mă ceartă apropierea că nu le adun. Zic cu optimism că va veni și acea vreme când toți ne vom bucura de ceea ce cred eu că va fi o antologie pentru toți iubitorii de folclor mai tineri din Bucovina și nu numai. De asemenea, am scris articole sporadice la mai multe publicații de specialitate.

R.: În contextul globalizării tot mai accentuate care credeți că este rolul limbii materne în viața omului contemporan?

I.P.: Limba maternă e rădăcina individului, e seva vieții lui, e imaginea colorată a copilăriei, e gustul și mirosul pâinii pe care mama, demult, tânără și fericită, o scotea din cuptor, e bucuria sărbătorilor, e continuitatea spre copiii și nepoții care trăiesc într-o viteză pe care Dumnezeu a domolit-o cu această tristețe pentru care azi plânge întreaga planetă. Frumusețea, melodicitatea, candoarea, alteori eroismul, patriotismul ce se desprinde din limba lui Șevcenko nu trebuie să dispară niciodată. Lumea e frumoasă prin diversitatea și originalitatea limbilor ei. Contemporaneitatea are particularitățile ei. UUR e o entitate vie, dinamică, activă. Cât timp va fi așa, oferind comunităților ei și nu numai exemple de bune practici în care limba maternă să fie promovată, valorificată, înțeleasă și zilnic vorbită, atunci nu avem de ce să ne temem.

R.: Purtăm discuția noastră în timpul pandemiei de coronavirus. După distanțarea sufletească, am trecut la distanțarea socială. O nouă paradigmă socială se conturează pentru omenire. Cum va arăta lumea după ce lucrurile se vor fi liniștit?

I.P.: Dumnezeu, în prea multa Sa înțelepciune, nu întâmplător, a trimis acest foc. Distanțarea socială, oprirea forțată a tuturor activităților de grup are

și părți bune, mai ales pentru suflet, pentru liniștea familiei. Fiecare dintre noi ne plângeam mereu că nu ne ajunge timpul. Marele și eternul Timp a fost și va rămâne în loc în neînțeleasa-i filosofie. Noi suntem cei zbuciumați și mereu pe fugă, implicați în activități istovitoare și de multe ori nefolositoare. Totul, până acum puțină vreme în urmă, se petrecea ca într-o rotativă. Acum, avem cu toții timp să ne ascultăm copiii și problemele lor, să ne aducem aminte de părinți – dacă-i mai avem pe pământ, să vărsăm o lacrimă pentru cei ce ne privesc dintr-o stea, să mai spunem o rugăciune de mult timp uitată sau nerostită. Multe necazuri au fost de-a lungul istoriei. Omenirea a

avut puterea de a se ridica din genunchi. O va face și de această dată. Îmi place să cred – cu viteza întâi sau, mai degrabă, la pas, cu puterea de a ierta și de a vedea frumusețea acestei lumi atât de vremelnice. Și mai cred că dacă bunul Dumnezeu se va îndura să oprească această durere o va face pentru copiii noștri cei nevinovați, cu ochi mari și plini de lacrimi care au nevoie de părinți, și au nevoie și de bunici, care cântă și se roagă din inimă și desenează mii de curcubeie colorate și ne încurajează în fiecare zi că totul va fi bine.

R.: Ați fi vrut să vă întreb ceva și n-am făcut-o?

I.P.: Da, aș fi vrut să mă întrebati și să mă certați de ce nu vorbesc limba maternă, limba mamei mele cum îmi place mie să zic de fiecare dată. Repet, repet de fiecare dată spusa cu familia mea mixtă, dar dacă aș fi vrut cu adevărat ar fi trebuit să fiu o autodidactă din acest punct de vedere. Fără să promit, vă spun cu drag că îmi voi da silința. De câte ori întâlnesc câte o persoană care vorbește curent limba ucraineană și am încredere că nu râde de mine o provoc la dialog, așa cum pot eu, ca să mai învăț câte ceva. Vă mărturisesc însă, că așa cât mi-e de dragă mama, tot așa îmi este de dragă și limba ucraineană, limba ei. De asta susțin și încurajez și studiul limbii materne ucrainene în școlile din comuna Vatra Moldoviței.

R.: Un gând pentru cititori....

I.P.: Doresc să apucăm acele vremuri când vom putea din nou cânta și ne vom îmbrățișa sincer și curat ca niște copii. Și pentru că se apropie sărbătoarea Învierii Domnului vă doresc tuturor, și-mi doresc și mie, să fim vrednici și să avem puterea de a începe o viață nouă bazată pe susținerea familiei, culturii și tradițiilor noastre, istoriei, educației civice și educației pentru sănătate. Să învie în viața noastră tot ceea ce purtăm valoros și am uitat de mult că avem fiecare dintre noi. Hristos a înviat! Sărbători fericite tuturor și vă îndemn la o viață nouă, curată și frumoasă.

LIMBA MATERNĂ ASEMENEA MAMEI SUNT COMORI NEPREȚUITE ALE UNUI POPOR

„O limbă străină poate fi învățată în doar șase ani, însă limba maternă trebuie învățată o viață”, spunea filosoful și scriitorul francez, iluministul François Voltaire.

De ce anume data de 21 februarie a fost aleasă pentru sărbătorirea Zilei Internaționale a Limbii Materne?

În anul 1952, în Pakistan, a fost admisă o singură limbă de stat – limba urdu. Însă populația care vorbea această limbă a fost minoritară, de doar 3%, marea majoritate folosea limba bengaleză. Această situație a produs mari nemulțumiri în rândul populației, ajungându-se la revolte populare.

În 1971, Pakistanul de Est și-a declarat independența devenind Bangladesh-ul de astăzi, la 21 februarie acolo sărbătorindu-se Ziua Marților.

UNESCO, la propunerea Bangladesh-ului, a hotărât ca în data de 21 februarie să fie sărbătorită Ziua Internațională a Limbii Materne.

Această dată a fost stabilită la cea de-a XXX-a sesiune a Conferinței Generale, în octombrie 1999, în care s-a subliniat importanța limbii materne în dezvoltarea educației și a culturii în

consolidarea societății, în formarea națiunii și în întărirea statului.

Începând cu februarie 2000, se sărbătorește Ziua Internațională a Limbii Materne, ea fiind o caracteristică de bază a unei națiuni, deoarece formează o mentalitate de bază, o dovadă vie a istoriei unui popor prin păstrarea realităților sale culturale, rămâne factorul distinctiv al vieții umane și societății în ansamblul său.

Cu intenția protejării limbilor și satisfacerea intereselor minorităților naționale, Parlamentul European a elaborat un document înscris în Carta europeană privind drepturile minorităților, inclusiv dreptul la limbă. Astfel, începând cu data de 9 octombrie 2018, toate minoritățile naționale, care trăiesc pe teritoriul României, sărbătorească această zi.

Așa s-a înâmplat că sâmbătă, la 29 februarie a.c., filiala Maramureș a Uniunii Ucrainenilor din România a sărbătorit Ziua Internațională a Limbii Materne și a organizat Simpozionul intitulat „Rolul femeii ucrainene în societate”. Cu această ocazie, la Sighetu Marmatei,

s-au derulat evenimente deosebite la care au participat: deputatul Nicolae Miroslav Petrețchi, președintele UUR, Miroslav Petrețchi, președintele filialei UUR – Maramureș, inspectorul de specialitate Mariana Dobroțchi, directorul Liceului ucrainean „Taras Șevcenko”, Vasile Cureleac, directori, profesori, elevi, reprezentanți ai organizațiilor locale ale UUR și reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Ucrainene.

Deschiderea festivă a dat startul Olimpiadei județene de limba și literatura ucraineană, care s-a desfășurat în incinta liceului, unde s-au adunat toți participanții și care le-a dat posibilitatea celor prezenți, având în vedere importanța datei desfășurării, de a pune accentul pe importanța păstrării limbii materne și pe rolul acesteia în dezvoltarea culturii și a tradițiilor ucrainene, de asemenea, pe sublinierea rolului femeii în eternizarea acestor valori.

În continuare, președinta Organizației de Femei a UUR, Ledia Spivaliuc, în cuvântul său, le-a felicitat pe femei, adresându-le acestora urări de bine și dând asigurări de susținere din partea întregii organizații în ce privește conservarea și promovarea valorilor culturale și spirituale ale întregii minorități ucrainene.

Este cunoscut faptul că orice națiune posedă o vastă cultură, un tezaur imens care se compune din valori acumulate de generații întregi. Oblăduitorul acestor valori este femeia, mama care are înțelepciunea de a perpetua limba, obiceiurile, tradițiile, folclorul.

Ca și limba maternă, obiceiurile îi unesc pe oameni. Tradițiile și obiceiurile călăuzesc întreaga viață a omului, de la naștere până la moarte. Viața de familie este însoțită de diferite obiceiuri și ritualuri, toate datorându-se femeii și mamei. Femeile noastre, mamele, bunicile, în decursul întregii vieți, păstrează și transmit generațiilor viitoare toată zestrea lor populară și spirituală, dobândite de la mamele și bunicile lor.

Care limbă poate fi numită maternă, dacă nu cea auzită pentru întâia oară de la mamă, de la părinți. Este limba noastră maternă „unică,

elodioasă și muzicală, suavă și bogată, pentru că a adunat în ea murmurul dumbrăvilor și luncilor, al câmpiilor și pădurilor, parfumul îmbietor al plaiurilor noastre maramureșene.

Ne bucurăm că toate acestea, începând cu limba și terminând cu obiceiurile, reasc datorită oamenilor sufletești, profesorilor, oamenilor de bine, tinerilor, fete și băieți, care încă mai găsesc timp și preocupare pentru învățarea cântecelor vechi populare, a obiceiurilor și dansurilor, și a susținerii UUR.

Fie ca spiritul ucrainean și limba noastră frumoasă și bogată să ne însoțească mereu în viață, să învățăm să le păstrăm cu sfințenie și să le transmitem generațiilor viitoare!

Limba ca și mama sunt comori de neprețuit ale unui popor.

Această sărbătoare s-a încheiat cu un frumos spectacol prezentat de elevii Secției ucrainene de la Școala Gimnazială Rona de Sus, elevii Școlii Gimnaziale Bistra, de grupurile vocale „Veselka”, Lunca la Tisa și „Cervona ruja”, Bocicoiu Mare.

Iaroslava ȘTELIAC

18 aprilie – Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice

În anul 1983, din inițiativa Consiliul Internațional al Monumentelor și Siturilor (ICOMOS), aprobată de UNESCO, Centrul UNESCO pentru Patrimoniul Cultural a declarat ziua de 18 aprilie drept Ziua Internațională a Monumentelor și a Siturilor (International Day of Monuments and Sites). Scopul acestei sărbători este de a reaminti încă o dată comunității mondiale despre diversitatea patrimoniului cultural creat prin eforturile multor popoare de-a lungul istoriei omenirii, vulnerabilitatea acestuia și despre nevoia de a-l păstra pentru generațiile viitoare. Deviza Zilei Internaționale a Monumentelor și a Siturilor Istorice este: „Să ne păstrăm patria istorică”. Principalul impuls pentru aceasta a fost nevoia de a proteja împotriva tendințelor de modernizare ale civilizației contemporane a bunurilor de patrimoniu în domeniul arhitecturii, fortificațiilor, a rezervațiilor și parcurilor aparținând culturii mondiale.

În întreaga lume, în această zi se organizează vizite la obiective turistice și situri, se organizează conferințe și mese rotunde și se editează materiale pe probleme de actualitate (În actualele condiții lucrul acesta nu mai este posibil. Și filiala noastră avea în plan desfășurarea unei mese rotunde pe această temă, care a fost amânată pentru o perioadă care va fi mai propice pentru desfășurarea unor acțiuni cu participarea unui număr mai mare de membri și invitați).

Fiecare epocă ne lasă o moștenire arhitectonică sau istorică, care păstrează amintirea unui anumit eveniment sau a unei personalități. În fiecare regiune, pot fi descoperite monumente reprezen-

Sud sunt bogate în situri istorice și culturale diverse, rămâne întrebarea dacă urmașii noștri vor avea ocazia să le admire, să se atingă de urmele trecutului, iar acest lucru depinde în totalitate de noi.

Patrimoniul mondial UNESCO din România include în prezent în lista sa șase situri culturale (bisericiile din Moldova, Mănăstirea Horezu, satele cu biserici fortificate din Transilvania, cetățile dacice din Munții Orăștiei, centrul istoric al Sighișoarei și bisericiile de lemn din Maramureș) și două situri naturale (Delta Dunării și pădurile seculare și virgine de fag din Carpați și alte regiuni ale Europei).

România are și șapte elemente pe Lista Patrimoniului Imaterial (ritualul călușului, doina, ceramica de Horezu, colindatul de ceată bărbătească, Feciorescul de Tîcuș, meșteșugul covoarelor tradiționale de perete și practicile culturale asociate zilei de 1 Martie).

Pe lângă obiectivele înscrise pe lista Patrimoniului Mondial, statele membre pot păstra o listă de obiective indicative pe care le consideră potrivite pentru o viitoare nominalizare. Nominalizările pentru lista Patrimoniului Mondial sunt acceptate doar dacă obiectivul respectiv a fost înscris pe o listă indicativă. Până în 2016, România a înscris 14 obiective în lista sa indicativă dintre care 2 din Moldova: Mănăstirea Neamț și Biserica Sfinților Trei Ierarhi din Iași.

„Ținutul Iași”, menționat astfel la 1716 în scrierile lui Dimitrie Cantemir, a cunoscut o istorie cu perioadele zbuciumate și epoci de o reală strălucire, despre care amintesc numeroase cronici, vestigii și monumente.

Mărturii ale existenței „Țărgului Iașilor” și evoluției sale istorice se desprind din descoperirile arheologice de la Cucuteni, care în mil. III-II î.Hr., au format aici una dintre cele mai strălucite culturi neolitice din Europa.

Încă din evul mediu, localitățile Iași, Hârlău și Țărgu Frumos erau renumite pentru curțile domnești construite din piatră, iar începând din sec. XVI Iașul devine cetatea de scaun a domnilor Moldovei.

La Iași, Mihai Viteazul a consfințit la 1600 unirea celor trei țări românești, Iașul a dat semnalul Revoluției Române de la 1848 și tot la Iași a fost ales, la 5 ianuarie 1859, Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei, preluând al marelui act istoric de unire a Principatelor.

Oraș al primei școli de ingineri (1814) și al primei universități din țară (1860), prin numeroasele sale obiective istorice, culturale și economice, Iașul deține în egală măsură statutul de „oraș-muzeu”, prestigios centru universitar și importantă zonă economică, constituind o atracție deosebită pentru cei interesați de cultură, turiști, studenți, cercetători și oameni de afaceri.

Județul Iași este unul dintre cele mai vechi și mai dezvoltate regiuni din nord-estul țării, orașul Iași fiind capitala regiunii istorice Țara Moldovei. Acesta este locuit încă din anii 5500 î.Hr., dovadă stând vestigiile arheologice ale Culturii Cucuteni (5500 – 2750 î.Hr.), dar și cele ale așezărilor grecești din secolele IV-III î.Hr.

În evidențele organismelor competente ale Ministerului Culturii din România, potrivit Listei Monumentelor Istorice (LMI) realizate în 2010 și actualizate în anul 2015, în județul Iași există 1.634 monumente istorice, după cum urmează: 828 de situri arheologice, dintre care 24 sunt monumente istorice cu semnificație națională și

universală (aparținând neoliticului – cultura Cucuteni, epocii romane, secolele II-III, perioadei daco-romane, epocii medievale); 707 monumente de arhitectură din secolele XVII-XIX, din care 103 sunt situri istorice cu semnificație națională și universală; 53 de monumente de interes public; 45 de memoriale și pietre de mormânt.

O prezentare a Iașului, oricât de succintă, nu poate să nu cuprindă celebrele cuvinte ale marelui istoric Nicolae Iorga: „Sînt români care n-au fost niciodată la Iași, deși n-ar trebui să fie nici unul, căci cine n-a fost aici nu poate să străbată cu înțelegerile foile celor mai frumoase cronici, nu se poate pătrunde după cuviință de spiritul trecutului nostru care trăiește în acest loc mai viu și mai bogat decît oriunde... În conștiința lui națională ar fi o lipsă dacă el n-ar fi văzut orașul care a fost și zice încă astăzi, cu mîndrie, capitala Moldovei”.

Vă încurajăm să studiați, să vă mândriți și să apărați istoria poporului nostru! Călătorind pe itinerariile țării, în mod fizic sau virtual, acum când situația deocamdată nu permite efectuarea unor excursii reale pe anumite trasee, veți descoperi o mulțime de lucruri noi și interesante pentru dumneavoastră.

Victor HRIHORCIUC,
președintele filialei Iași a UUR

tative – bogății de neprețuit pentru țară. Până în zilele noastre s-au păstrat cetățile medievale, palatele și conacele, mănăstirile și templele antice (unele dintre ele se folosesc și în prezent), multe alte opere de artă arhitectonică, unice, care și-au glorificat pentru totdeauna realizatorii lor.

România este o țară cu multe secole de istorie, urmele mai multor epoci culturale și istorice s-au păstrat mai bine sau mai puțin bine, în raport de interesul celor puși să le protejeze. Din vremea comunei primitive au fost descoperite rămășițe de

oaze, petroglife din epoca de piatră, sculpturi din piatră și obiecte arheologice din perioada antică, cultura sciților și sarmaților este reprezentată prin movile și așezări antice. Moldova și Bucovina de

Parodie

Niște răspunsuri

(după poezia „Mari întrebări...” de Claudia Semciuc, din „Curierul ucrainean”, nr. 401-402/2020)

De ce atâtea întrebări?
Prea multe-s puse dintr-o dată,
Ecou sunt ele din mirări
Sau doar ne-ncredere mirată?

De ce crezi Domnul vinovat
C-ar fi de soarta noastră tristă?
Chiar crezi că El ne-a “presărat”
Regretele câte există?

Doar știi că omul, noi adică,
Suntem de rele vinovați,
La doruri, la urât, la frică,
Suntem autocondamnați.

Deci aste toate de le știm,
Și fericiți putem să fim,
Făcând aicea pe pământ
Doar lucruri bune. Cât mai sunt!...

Lucian PERȚA

„Am avut o copilărie fericită“

Interviu cu președintele UUR – filiala Timiș, dl Gheorghe Hleba

(Continuare din numărul anterior)

– Aveați gospodărie mare acasă?

Tata avea cai și platformă. Avea doi cai mari de câmpie, patru tăurași, porci, păsări, porumbei și iepuri. Creștea porci de aproape 200 de kilograme. Avea mână bună la cumpărat porci. Nu dădea greș niciodată. Pe la șase ani m-am apropiat de caii care mâncau din fân, iar calul m-a luat cu dinții de bretelele de la pantaloni și m-a zvârlit într-o parte. Teta Olga Pomorișat a văzut scena și a început să strige că m-a omorât calul. Dar nu am avut nimic. Iubeam animalele și le hrăneam și noi, copiii, după puterile noastre.

– Căsătoria?

Fiind ucraineni, am fost botezat la Biserica Ortodoxă Sârbă din localitate, acolo m-am și căsătorit și tot acolo, cred, când voi închide ochii, mi se vor face cele trebuincioase pentru a fi înmormântat. Tocmai de aceea am ajutat și biserica, după puterile noastre, prin diferite donații și voi continua să o ajut.

Să revin. M-am căsătorit cu Alexandrina (Sanda) din Râșca – Suceava, în anul 1979. Ne-am cunoscut la o nuntă la Becicherec. A fost dragoste la prima vedere și i-am spus: „Următoarea nuntă va fi a noastră”, și așa a fost. Nunta la care am fost era prin noiembrie 1978, iar nunta noastră s-a săvârșit în februarie 1979. Avem un băiat, Boris, născut în 1980, care locuiește la Becicherecu Mic, unde și-a făcut casă pe locul casei părintești. Este inginer și are două fete, pe Ana-Alesia și Daria-Eliza. Conduce o fabrică de cabluri proprie, la Becicherec.

– Armata?

La Brașov, la securitatea Alpina.

Am început școala de ofițeri inferiori cu multe peripeții, din care îmi amintesc că într-o seară, când ne-au avansat sublocotenenți am ieșit în oraș să sărbătorim, în Drumul Taberei. Acolo au venit suporterii „steliști” de la un meci, la o bere, iar noi fiind 17 timișoreni și „poliști” ne-am încăierat cu aceștia, dar dimineața, la unitate, noi cei 17 sublocotenenți am devenit din nou 17 simpli soldați. Am fost gradați pentru o noapte.

După armată, am lucrat la Tehnometal, unde am fost șef de atelier la sculărie, apoi tehnician principal la biroul Normare. Făceam încontinuu naveta și mă ocupam de sport. Acasă ajutam la muncile gospodărești, deoarece așa am fost crescuți.

– Unde v-a prins Revoluția?

Revoluția m-a prins la Tehnometal, Timișoara. Din prima zi, 16 decembrie, până prin 25-26, de Crăciun; ziua eram la demonstrații, iar noaptea apărăm fabrica cu ZB-ul în mână de teroriști. Am participat la dărâmarea tancului cu apă, în fața Prefecturii, la toate acțiunile de stradă, dar nu m-am înscris pentru a primi drepturi de revoluționar. Imediat după Revoluție mi-am deschis o firmă de construcții metalice, care a funcționat până am ieșit la pensie.

– Când v-ați înscris la Uniunea Ucrainenilor?

În anul 1990 s-a înființat, la Timișoara, Uniunea Ucrainenilor, iar un an mai târziu, prin 1991, m-am înscris și eu în Uniune, fiind convinși de frații Țimbota: Ivan și Vasile. La început, fiind om de afaceri, am ajutat financiar Uniunea Ucrainenilor, neimplicându-mă decât financiar și ajutând la diferite transporturi. La transportul și masa grupurilor de artiști, a diferitelor oficialități etc. În 1996, am fost ales vicepreședinte al organizației UUR Timișoara, președinte fiind Ștefan Buciuta. În această perioadă, mai precis în 1997, am participat decisiv la înființarea emisiunii în limba ucraineană, la Radio Timișoara, emisiune care este și astăzi în fiecare duminică de la ora 18 la ora 19. Au trecut deja 23 ani de la această realizare.

În anul 2000, am fost ales președinte al Uniunii Ucrainenilor din România – filiala Timiș.

– Cu ce ați început?

Primul lucru pe care l-am făcut a fost o reorganizare a filialei. Am conlucrat cu toate organizațiile locale ale ucrainenilor în zonele populate de aceștia. Tot cu acest prilej am trecut de la fosta Regiune Banat la filiala Timiș, vechea organizație schimbându-se, la inițiativa mea, în filiala Caraș-Severin și filiala Timiș. Odată cu înființarea filialei Timiș am încercat să întăresc organizațiile locale și să le ajut în diferite domenii. La capitolul învățământ, am ajutat la înființarea mai multor grădinițe în satele în care locuiesc compact ucraineni, școală, clasele I-IV și clasele V-VIII.

Avem grădinițe și școli în localitățile Știuca, Dragomirești, Petroasa Mare, Remetea Mică, Bârna-Pogănești, Soca, Variaș, Lugoj. La Lugoj, la Liceul „Iulia Hasdeu”, avem și clase de liceu în limba ucraineană, deja de 12 ani, înființate la inițiativa mea, ajutat fiind de dl Covaci Ivan, pe atunci consilier la Ministerul Educației și dl Halasz Francisc, inspector general adjunct la ISJ Timiș.

– Ce îmi puteți spune despre viața religioasă?

Sunt ctitor a trei biserici. Am obținut terenuri pentru construirea lăcașelor de cult, pe stil vechi, în limba ucraineană, în localitățile: Sănnicolau Mare, Soca și Timișoara. Fără falsă modestie, dar cu o mare mulțumire sufletească pot să vă spun că, pentru aceste fapte, am primit „Diploma Omagială Sfinții Martiri Brâncoveni”, semnată de către Patriarhul României, Preafericitul Daniel, și un „Act de Recunoștință” cu ocazia aniversării a 25 de ani de la înființarea Vicariatului Ortodox Ucrainean din România, semnat de Vicarul General al Bisericii Ortodoxe Ucrainene din România, preot vicar Ioan Pițura.

– Care este „pulsul” Uniunii Ucrainenilor – filiala Timiș?

De când am ajuns președinte al Uniunii, am încercat să continui să întăresc obiceiurile și tradițiile ucrainenilor pe aceste meleaguri; încurajăm formațiile artistice existente și creăm altele noi. Astăzi avem formații artistice ucrainene în majoritatea localităților pe care le-am amintit. Nu pot să nu amintesc că aceste formații au participat cu mult succes la spectacole și festivaluri atât pe scene din județul nostru, din țară, cât și peste hotare. Formațiile ne-au reprezentat cu succes la Festivalul „Lada cu zestre” sau „Vetre folclorice”, dar și la toate proiectele culturale ale Uniunii Ucrainenilor, dintre care amintesc: „Zilele Taras Șevcenko” – martie – Lugoj; Dezvelirea bustului poetului Taras Șevcenko – martie; Creator de artă ucraineană – poezie, sculptură, pictură – Muzeul Satului Bănățean – Casa Ucraineană – aprilie; Caravana Ucraineană la Gottlob și Remetea Mică – 25 de ani de la înființarea formației artistice „Remeteanca” din Remetea Mică; Festivalul Internațional de Colinde în Banat – decembrie ajuns la a 20-a ediție la Casa de Cultură a Ucrainenilor din Timișoara. La ediția din 2019 a acestui prestigios festival, au fost prezenți peste 200 de colindători.

În același timp am încurajat și sprijinit și sportul, având echipă de fotbal în localitățile Soca, Știuca, Petroasa Mare, Remetea Mică, Timișoara, Giarmata și Pădureni. În fiecare an organizăm turneul de fotbal al tinerilor ucraineni, care, anul acesta, se va desfășura la Soca. Echipetele au fost dotate cu echipament și mingi de fotbal, iar la Petroasa Mare, am îngrădit terenul de sport.

Ne putem mândri cu celebrul fotbalist Gheorghe Chimiuc, care se ocupă de antrenamentele tinerilor jucători, acum antrenor federal, Romario Benzar, fotbalist de lot național și Dzițac Andrei, campion național și european la lupte.

– Ce ne puteți spune despre patrimoniul Uniunii Ucrainenilor – filiala Timiș?

În anul 2000, am cumpărat pe strada Negoiu

un apartament cu trei camere, care ne-a fost timp de mai mulți ani sediu al Uniunii de la Timișoara.

În anul 2005, la Muzeul Satului Bănățean, pe Alea Minorităților, am adus o casă de lemn din comuna Repedea, județul Maramureș. Casa este una reprezentativă pentru modul ucrainean de viață, având peste 200 de ani, și a fost utilată cu mobilier și ustensile specific ucrainenilor din cele mai vechi timpuri. Casa este în circuitul turistic al muzeului și poate fi vizitată. Anul trecut am fost nașul celei mai importante manifestări de la Muzeul Satului, „Festivalul Etniilor”.

Dar în anul 2009, am marcat cel mai important eveniment al Uniunii Ucrainenilor din România – filiala Timiș și poate unic în țară, construind din temelie o casă multifuncțională a Uniunii Ucrainenilor din Timiș. Ea dispune de o sală de spectacole cu aproximativ 150 de locuri, birouri, camera de odihnă, sală de conferințe, bibliotecă, o mică sală de sport, bucătărie, grupuri sanitare.

În anul 2015, am finalizat „Centrul de Educare și Perfecționare a Tineretului Ucrainean”, o clădire cu etaj care funcționează lângă Casă de Cultură. Pe cei 3000 de metri pătrați, pe care i-am obținut de la Primăria Municipiului Timișoara, am reușit să clădim Casa de Cultură, Centrul pentru Tineret, o biserică ortodoxă ucraineană din lemn, iar acum se află în construcție și o biserică trainică din cărămidă. Dacă vom fi ajutați de bunul Dumnezeu, anul acesta, în luna mai o vom sfinți.

Mai amintesc faptul că și în Lugoj avem un sediu frumos, compus din subsol, parter și mansardă, dar mai avem sedii în localitățile Știuca, Remetea Mică, Soca și Criciova.

– Cum vă faceți cunoscuți în lume?

Avem, la TVR 3, o emisiune lunară în limba ucraineană, redactor Mihaela Bumbuc. De asemenea, avem ziarele la nivel național „Curierul ucrainean”, „Cuvântul liber” și „Vestile ucrainenilor”, la care avem corespondent.

Avem o foarte bună relație cu Ambasada Ucrainei la București, care ne-a ajutat împreună cu fostul primar al Timișoarei, Gheorghe Ciuhandu, să înfrățim orașele Timișoara și Cernăuți. De asemenea, avem foarte bune relații atât cu ucrainenii din Serbia, cât și cu ucrainenii din Ungaria, Croația, cu care avem parteneriate culturale și sportive. În anul 2014, am dezvelit bustul lui Taras Șevcenko la Casa de Cultură a Ucrainenilor din Timișoara în prezența președintelui Congresului European al Ucrainenilor, doamna Jaroslava Hartneányi. Cu acest prilej, domnia sa mi-a acordat medalia internațională „Taras Șevcenko”.

În urma bunelor relații pe care le avem cu Ucraina și în urma înfrățirii cu orașul Cernăuți, am donat peste 500 de volume în limba română școlilor românești din Cernăuți. Mai avem întâlniri culturale cu ucrainenii din Kiev și Lviv.

Iar ca proiecte de viitor, am dori înfrățirea Municipiului Lugoj din România cu orașul Mijhirea din Ucraina și a localității Știuca – Timiș cu localitatea Kula – Serbia.

– Cum ați fost răsplătit pentru aceste eforturi?

Pentru întreaga activitate am fost recompensat cu medalii, plachete și diplome. Cele mai importante sunt: Diploma de Excelență pentru întreaga activitate, acordată de Consiliul Local Becicherecu Mic, Placheta de Excelență a județului Timiș, acordată de președintele Consiliului Județean Timiș, Cetățean de Onoare al localității Remetea Mică, comuna Mașloc, Cetățean de Onoare al comunei Știuca.

– Despre câți ucraineni putem vorbi astăzi în județul Timiș?

Pot să spun că astăzi, în județul Timiș, mai trăiesc aproximativ 10.000 de ucraineni, în 35 de organizații ale Uniunii Ucrainenilor din România – filiala Timiș.

Nu vreau să închei discuția noastră fără să amintesc că, în tot ceea ce am realizat în această perioadă, am fost ajutat de Comitetul filialei Timiș a UUR și de conducerea Uniunii Ucrainenilor din România, iar în ultimii 5 ani, de dl președinte UUR și deputat, Nicolae Miroslav Petrețchi.

*A consemnat,
Cornelia BENZAR*

310 ani de la adoptarea Constituției lui Pylyp Orlyk

Ce m-a determinat să scriu despre Pylyp Orlyk?

În primul rând, faptul că în aprilie marcăm 310 ani de la adoptarea Constituției lui Pylyp Orlyk. În al doilea rând, Pylyp Orlyk a trăit și și-a desfășurat activitatea, ca hatman exilat, mult timp în Moldova și Țara Românească și a murit la Iași.

În al treilea rând, Pylyp Orlyk și Constituția sa sunt mai puțin cunoscute cititorilor noștri.

În urmă cu 310 ani, hatmanul Pylyp Orlyk a semnat documentul „Tratat și instituirea drepturilor și libertăților Armatei Zaporojene și a întregului popor liber al Malorusiei (Ucrainei) între iluminatul hatman Pylyp Orlyk și comandantul general, polcovnicii, precum și Armata Zaporojeană, care, conform obiceiurilor străvechi și re-

gulilor militare, a fost aprobată de ambele părți prin vot liber și întărite de către prealuminatul prin jurământ solemn“. Documentul scris în latină și ucraineană veche, a fost aprobat în cadrul unei ședințe a cazacilor din 5 aprilie 1710, lângă orașul Tighina, pe malul drept al râului Nistru (denumire turcească Bender, acum pe teritoriul R. Moldova) și a fost dat publicității cu 77 de ani mai devreme decât Constituția SUA (care, cu mici modificări este în vigoare și astăzi), și cu 81 de ani mai devreme decât Constituția Poloniei (în Europa, „prima constituție oficială“ este considerată a fi Constituția Poloniei din anul 1791). Denumirea modernă larg răspândită de constituție“ provine din traducerea literală a numelui latin al documentului original: „Pacta et Constitutiones legum libertatumque exercitus zaporovien-sis“ (Convenții și Constituții ale drepturilor și libertăților Armatei Zaporojene).

Istoricii au opinii diferite cu privire la faptul dacă acest document poate fi considerat a fi o constituție în sensul modern al cuvântului, sau o creație progresistă politică, filosofică și juridică, care a apărut înaintea timpului său.

În cele ce urmează, voi prezenta câteva fapte interesante cu privire la Constituție și la autorul acesteia.

Constituția nu a intrat în vigoare pentru că a fost scrisă în condițiile exilului și aprobată de către reprezentanții unei singure părți a cazacilor ucraineni, de guvernul din exil, cu care niciuna dintre „marile puteri ale lumii“ nu a intenționat să aibă probleme serioase; documentul este păstrat în rusa veche la Moscova și în latină în Suedia; originalul Constituției în limba ucraineană, precum și diploma originală a lui Carol al XII-lea al Suediei de confirmare a alegerii lui Pylyp Orlyk ca hatman au fost găsite în Arhivele rusești cu acte vechi de către specialiștii în domeniu din Ucraina, în octombrie 2008; textul Constituției a fost pregătit pentru editare și publicat în octombrie 2010 în revista „Arhivele Ucrainei“, nr. 3-4; copia în limba latină din secolul al XVIII-lea este păstrată în Arhivele Naționale ale Suediei (actul „Dosarele căzăcimii“). Documentul a ajuns la arhivă în urma unor săpături efectuate pe terenuri agricole. El a fost găsit într-un vas de lut sub forma unui sul. Potrivit oamenilor de știință

suedezi, documentul a fost transcris de Pylyp Orlyk pentru a fi înmănat diplomaților unor state europene, dar din cauza unor circumstanțe necunoscute a fost îngropat; constituția se compune dintr-un preambul și 16 articole; documentul a fost adoptat în timpul alegerii lui Pylyp Orlyk pe postul de hatman, după moartea lui Mazepa; constituția din 1710 avea scopul de a combina armonios interesele hatmanului, comandantului general și a căzăcimii. Preambulul oferă o imagine de ansamblu asupra istoriei cazacilor ca expresie a dorinței de libertate a întregului popor ucrainean; constituția prevedea existența unui stat liber și independent bazat pe dreptul poporului la autodeterminare; documentul conținea principiile responsabilității funcționarilor pentru irosirea proprietăților statului, independența justiției, separarea atribuțiilor hatmanului și a Consiliului general. A fost o abordare complet inovatoare în organizarea puterii de stat.

Referitor la autorul primei Constituții: autorul acestui document politic important din istoria ucraineană nu s-a născut în Ucraina și a murit în străinătate. Pylyp Orlyk s-a născut la 21 octombrie (31) 1672, în Kusut, județul Oșmiany, voievodatul Wilno (Kusut, în prezent face parte din raionul Oșmiany, regiunea Grodno – Republica Belarus) și a murit la 24 aprilie (4 mai) 1742 la Iași, România; provine dintr-o familie de baroni cehi ai Orlikovilor, o ramură care, chiar în timpul războaielor husite din secolul XV, a emigrat în Regatul Poloniei și s-a stabilit ulterior în Bielorusia de Vest; a studiat la Colegiul Iezuit din Vilnius, precum și la Colegiul Kiev-Movilean,

pe care l-a absolvit cu diploma de excelență în anul 1694. În timpul studiilor a dat dovadă de talent în domeniul oratoriei și poeziei, fiind interesat de filosofie și literatură; pe lângă ucraineană, el vorbea cu ușurință polona, bulgara, araba, suedeza, germana, latina și slavona bisericească; Pylyp Orlyk a lăsat în urmă multe scrisori și un manuscris de călătorie cuprinzător. A publicat cărți de poezie: „Prognosticul fericit“, dedicat colonelului Daniel Apostol (1693); „Alkyd Ruski“, dedicat lui Ivan Mazepa și „Hipocesă a Sarmatiei“, dedicată colonelului Ivan Obidovski; după bătălia de la Poltava a emigrat în Imperiul Otoman. Rămânând în exil pentru tot restul vieții sale, Pylyp Orlyk a încheiat acorduri de alianță cu Suedia (1710), hanul Crimeii (1711, 1712), a negociat cu Turcia, încercând să convingă aceste țări să ducă război cu statul moscovit pentru a elibera Ucraina; Pylyp Orlyk este primul hatman al Ucrainei din exil. El a fost ales hatman de către cazaci, care au emigrat cu el după înfrângere în bătălia de la Poltava; toată viața sa, Pylyp Orlyk a fost un adevărat luptător împotriva corupției, a condamnat puternic fenomenul și l-a considerat inacceptabil. Șase articole din Constituție, scrise de el, sunt dedicate, în special, luptei împotriva corupției; conform ultimelor cercetări în acest domeniu, în viață și activitatea sa publică, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, se evidențiază 6 perioade când acesta a fost în Moldova și Valahia; rămâne deschisă întrebarea cu privire la locul unde a fost înmormântat Pylyp Orlyk, nu se știe dacă este vorba despre Mănăstirea Golia sau Catedrala Mitropoliei din Iași.

În onoarea hatmanului Pylyp Orlyk a fost denumită una dintre străzile raionului Pecersk din capitala Ucrainei; a fost instalat semn memorial în Christianstad, Suedia, în anul 2011; la 9 aprilie 2010, la Bender (R. Moldova) a fost ridicat un

monument al Constituției pentru a marca 300 de ani. Semnul comemorativ este realizat ca o carte, care conține informații despre istoria redactării Constituției și numele complet al acesteia în limba ucraineană și latină; a fost denumit aeroportul din Paris (aeroport Orly). Potrivit unei versiuni, numele a fost atribuit cu ocazia celei de-a 300-a aniversări a primei Constituții.

Pylyp Orlyk a fost printre primii ucraineni care au fugit din țara nata-

lă din motive politice. A locuit în Suedia, Austria, Republica Cehă. A trăit în Turcia, la Salonic, între 1722 și 1734, sub supravegherea autorităților turce. El a trăit în R. Moldova și în România. Dar chiar și în străinătate, se considera un hatman și și-a continuat activitățile de construire a statului și lupta pentru independență.

Citind documentul, ne întrebăm involuntar cât de progresist și democratic ar fi statul ucrainean dacă lupta pentru independență sub conducerea lui Ivan Mazepa, Pylyp Orlyk și a altor figuri proeminente ale vremii s-ar fi încheiat cu victorie și dacă prevederile Constituției ar fi fost puse în practică ...

Victor HRIHORCIUC,
președintele filialei Iași a UUR

Parodie

Claudia SEMCIUC

Parfum de toamnă...

(din „Curierul ucrainean“,
nr. 395-396/noiembrie 2019)

A coborât din cer, se pare,
Ăst anotimp plin de mistere,
În care e și nu e soare
Și tot ce-i verde-n galben piere.
E timpu-acuma pentru unii
Să-și strângă bruma de recoltă,
Crescută-n numele minunii
Că nu mai dau la nimeni cotă.
E-a romantismului stăpâna
Toamna, că vezi acum mergând
La braț, îndrăgostiți și-n mână
Cealaltă, taste butonând.
De frunze codrii se dezbracă
Și clar acum vezi braconierii,
Iară poeții-ncep să facă
În toamnă, versuri, sumedenii.
Natura toată îi ajută,
Le dă culori, parfum, subiect,
Ba și „rețeta“ le-o mprumută:
Pasteluri, că-i mai de efect.
Dar trece totul ca parfumul,
Azi-mâini zăpezi vor fi din greu,
Și cât din horn ieși-va fumul,
Știe doar bunul Dumnezeu!

Lucian PERȚA

În memoria poetului Iuri Pavliș

Un telefon neașteptat l-am primit, în ziua de 7 martie 2020, prin care am fost anunțat că bunul nostru prieten, coleg, consătean, poetul Iuri Pavliș este condus pe ultimul drum, spre cele veșnice.

Nu-mi amintesc cine a fost persoana care m-a anunțat,

pentru că atunci parcă mi s-a întunecat mintea și nu mi-a venit să cred că a decedat. Mi-am amintit de ultimele întâlniri ale noastre cu Iuri Pavliș, la Căminul de bătrâni din Baia Sprie sau la Spitalul TBC din Baia Mare, când i-am dus presa noastră ucraineană, pe care zicea că nu o poate citi pentru că nu are ochelari buni, iar eu m-am lăudat că am scris despre el în „Curierul ucrainean” referitor la aniversarea zile sale de naștere la împlinirea vârstei 80 de ani. Nu știu dacă a fost publicat acel articol în „Curierul ucrainean” sau „Vilne slovo”, dar m-am bucurat că am putut să-l elogiez la venerabila vârstă de 80 de ani.

În acel articol, am redat un pasaj din aprecierea regretatului scriitor, om de cultură, politicianul Ștefan Tcaciuc care a scris despre Iuri Pavliș: „O bună parte din activitatea sa poetică a dedicat-o scrierii unor volume despre și pentru copii. Și în aceste volume Iuri Pavliș și-a relevat plener măsura talentului poetic și pasiunea didactică pentru educarea tinerelor vlăstare ucrainene...”

Regretăm că în ziua de joi, 5 martie 2020, la Căminul pentru persoane vârstnice din Baia Sprie, a încetat să mai bată inima poetului, dascălului și ucraineanului Iuri Pavliș.

Înmormântarea a avut loc în comuna de domiciliu a poetului Iuri Pavliș, Poienile de sub Munte, la care a participat o mare masă de oameni.

Necrologul lui Iuri Pavliș a fost prezentat de profesorul Songot Bella, fost coleg, director și primar al comunei Poienile de sub Munte:

„În data de 5 martie 2020, a decedat mult regretatul dascăl și scriitor Iuri Pavliș, cu două săptămâni înainte de a împlini vârsta de 81 de ani.

S-a născut la 19 martie 1939, în comuna Copăcele, județul Caraș-Severin, în familia Vasile și Sofia Pavliș. S-a căsătorit cu tânăra Georgeta

Bălan, profesoară emerită de limba și literatura română, având împreună trei fii: Iuri Ciprian, fiul cel mare, căsătorit cu Rodica, având ca urmaș pe Alexandru, Cristian Vladimir, fiul mijlociu și Dorian Gabriel, fiul cel mic, căsătorit în prezent cu Nicoleta, având doi copii, George și Loredana.

Școala de 7 ani a urmat-o în comuna natală, Copăcele. Primele trei clase le-a făcut în limba ucraineană. În anul 1953, s-a înscris la Școala Pedagogică Ucraineană din Sighetu Marmăției pe care a absolvit-o în anul 1957. În paralel, a frecventat și Școala de Arte din Sighetu Marmăției, avându-l ca îndrumător pe excepționalul profesor Gheorghe Chivu.

Este repartizat ca dascăl în comuna Ruscova unde, între anii 1957-1958, a fost învățător și director al Căminului Cultural din localitate, iar între anii 1963-1966, a deținut funcția de director al Școlii nr.2 din Ruscova. În perioada 1961-1963 și 1967-1968, este dascăl în comuna vecină Repedea, județul Maramureș, fiind și director al Căminului Cultural din localitate.

În anul 1968, la vârsta de 29 de ani, s-a stabilit în comuna Poienile de sub Munte, județul Maramureș, activând ca învățător la Școala nr.1 Centru din localitate. Timp de 31 de ani, până la vârsta de pensionare în anul 1999, a instruit și educat multe generații de elevi din localitatea Poienile de sub Munte, dând dovadă de o foarte bună pregătire profesională. Era apropiat de școlari, respectat de către elevi, de părinții acestora și de către cetățenii din comună. A desfășurat și o bogată activitate extrașcolară, fiind un bun dirijor de cor, participând cu elevii și cu cadrele didactice la manifestările cultural-artistice organizate la nivel comunal, zonal și județean. Pentru rezultatele frumoase obținute a fost recompensat de către Ministerul Învățământului cu titlul de „învățător evidențiat”.

Activitatea literară și-a început-o ca elev, debutând în presă, în 1957, în ziarul ucrainean „Novyi vik”, iar debutul editorial a avut loc, în 1961, cu volumul „În muncă, în cânt, în dragoste”.

Începând din anul 1960, apare ca autor de texte și muzică în manualele școlare de limba ucraineană.

După anul 1990, colaborează cu publicațiile Uniunii Ucrainenilor din România: „Vilne slovo”, „Ukrainskyi visnyk”, „Curierul ucrainean” și „Naș holos”.

Împreună cu preotul vicar al Bisericii Ortodoxe

Ucrainene din România, domnul Ioan Pițura, deschide în publicația „Vilne slovo” rubrica religioasă cu textul citit „La mormântul protoiereului Boico Vasile”, iar în anul 1999, a publicat volumul de poezii „Poserednyk”, închinat lui Isus Hristos.

A avut foarte multe lucrări publicate, printre care și volumul „Trepte”, în 1979, pentru care i s-a acordat Premiul Uniunii Scriitorilor din România.

În urma activității sale literare atât de bogate și apreciate a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Slujba de înmormântare a fost săvârșită de către preotul paroh al Parohiei Ortodoxe Ucrainene nr.1 din comuna Poienile de sub Munte, județul Maramureș.

Au fost transmise sincere condoleanțe familiei îndoliate din partea tuturor celor prezenți la înmormântare, din partea Organizației Locale a Uniunii Ucrainenilor din România, din partea conducerii școlii și a cadrelor didactice din comună și din partea Primăriei și a Consiliului Local Poienile de sub Munte.

Bunul Dumnezeu să-i dăruiască liniște și odihnă veșnică în împărăția sa!”

Despre Iuri Pavliș, renumitul jurnalist și poet Gheoghe Pârja a scris în „Graiul Maramureșului”: „...Fire generoasă, atent cultivată, cu vocația prieteniei, Iuri Pavliș avea un sentiment tonic pentru două limbi poetice, ilustrând omul locului legat de propria lui istorie. Cum spueam, poetul Pavliș era preocupat de legătura dintre text și lustruirea lui fonetică. De misterul armonios al sunetelor, de eufonia lor. Ascultați: „Mă caută fiorul/ Adâncul vocii sfânt/ Pe unde pun piciorul/ Se poate că-i mormânt”.

Omul Pavliș era un risipitor de sentimente. Ilustra cu prisosință crezul lui Tcaciuc: „Literatura ucraineană din România este un altoi al marii literaturi române, pe trunchiul marii literaturi ucrainene”. A fost membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Cluj – Reprezentanța Maramureș. A fost deținătorul mai multor premii importante, inclusiv al Uniunii Scriitorilor. S-a stins din viață la 81 de ani. „O vântule, să nu grăbești/ Sosirea ploii și ninsorii/ Vezi toamna șade la povești/ Deși demult s-au dus cocorii”. Spunem cu reverență: „Sanctus in memoriam, un Hospody pomylui și Dumnezeu să-l ierte, și să-l așeze în Biblioteca Poeziei din Cer”.

Veșnică pomenire celui care a fost Iuri Pavliș! Nechai zemlea iomu bude puchom!

Ștefan BUCIUTA,
președintele Organizației
Municipale Baia Mare

După o lungă și foarte grea suferință, s-a stins din viață cea care răspândea în jurul ei numai iubire și fericire. În urma ei a lăsat un gol imens. O va plânge soțul, cât timp va fi pe acest pământ. Va fi în doliu veșnic fiica ei, care trăiește pe meleagurile cetii din nordul Europei. Vor suferi mult timp, de acum încolo, cei doi nepoți pe care „maia” lor i-a crescut cu atâta dragoste și de care erau foarte atașați. Au rămas două familii îndoliate prin plecarea spre eternitate a soției, a mamei, a bunicii.

Este vorba despre profesoara Corina Florica Rițco, cea care a văzut lumina zilei în orașul Tulcea, la data de 24 august 1937. Tatăl, Marcel Vintilă Baboianu, de profesie avocat, era un nume foarte cunoscut în oraș, la vremea aceea. Mama, Lucia, își avea obârșia într-o familie înstărită de bulgari. După moartea tatălui ei, survenită în 1942, a rămas în grija mamei sale. În 1948, termină școala primară la Tulcea; mama

se recăsătorește cu învățătorul Popa Vasile și se mută la Niculițel. Aici, Corina urmează cursurile gimnaziale, apoi Colegiul „Spiru Haret” din Tulcea, unde va fi o elevă eminentă. După terminarea colegiului, intră la Facultatea de Biologie a Universității din București. În toți anii de studii a obținut rezultate excelente, fiind repartizată ca asistent universitar la Institutul Agronomic din Timișoara. Dar dragostea față de locurile natale, gândul permanent la mama rămasă în nordul Dobrogei, o determină să renunțe la acest post și să vină ca profesor la liceul din Măcin. Aici a lucrat, cu multă dăruire și pasiune, întreaga ei viață. A fost o profesoară studioasă, exigentă cu ea însăși, dar și cu elevii ei. A obținut toate gradele didactice cu rezultate foarte bune. O perioadă de timp a fost director adjunct al liceului măcinean și a îndeplinit multe responsabilități pedagogice și metodice. A fost răsplătită cu Diploma și insigna de „Profesor fruntaș”. A fost un foarte bun dascăl și pedagog. Mulți dintre elevii ei, care au iubit biologia, au

devenit, mai târziu, profesori de biologie, medici, biochimști, iar unii dintre ei sunt acum cercetători în occident. În 1964, se căsătorește cu tânărul profesor Virgil Rițco. Peste doi ani apare rodul iubirii lor, Monica, care continuând tradiția, pe filieră maternă, face studii de biochimie în țară și în străinătate, actualmente fiind om de știință și cercetător la un Institut de Oncologie din Londra.

Dar viața își are legile ei implacabile. Cu mare durere în suflet, ne despărțim de această ființă dragă. Sufletul ei bun, blând, îngăduitor și iubitor se îndreaptă acum spre viața eternă, acolo unde strămoșii o așteaptă. Desigur, lacrimile de despărțire sunt inevitabile, emoțiile depășesc rațiunea, iar inima ne spune că putem fi împreună și în veșnicie, rugându-ne mereu ca Bunul Dumnezeu să o odihnească în pace, alături de îngerii și sfinții din Împărăția Lui.

Dumnezeu s-o ierte!

Ioan VINGA

Eusebie Fraseniuc, Publicistică – evenimente și personalități (București, 2019)

Scriitorul ucrainean Eusebie Fraseniuc îmbrățișează expresia bilingvă în creațiile sale literare fiind autorul unei traduceri de excepție a capodoperei „Livada cânturilor divine” a poetului-filosof Hryhori Savyci Skovoroda, umanist al sec. XVIII ucrainean. În limba ucraineană, a produs volumele „Trăiesc prin cuvântul matern” și „Cheie la «Livada cânturilor divine»” a lui Hryhori Skovoroda, iar recent a predat tiparului volumul de jurnalist-colaborator de cinci ani al ziarului de limba ucraineană „Curierul ucrainean” cu articole, ce ilustrează evenimente și personalități ale etniei ucrainene, ce prind viață în relatările sale nepereche intitulate modest cu titlul *Publicistică – evenimente și personalități*. Adevăratul jurnalist își propune evocarea și relatarea evenimentelor și personalităților istorice, fie relatarea realității prezentului la care asistă, demersuri care dobândesc culoarea eseului în reportaj sau invers a reportajului în eseu. Alteori, chiar are ținuta eseului veritabil adânc împlântat în eveniment sau în sufletul actanților istorici, fie ai celor obișnuți de zi cu zi, urmărindu-se reliefaarea contribuției lor în structurile sociale de ieri sau de azi. În cazul evenimentelor artistice de evocare a tradițiilor și obiceiurilor etniei ucrainene sau a altor etnii, al specificului lor folcloric, prin vestimentație, cântec și colinde, se evidențiază devotamentul față de cultivarea frumuseților limbii materne, a muzicalității acesteia, ilustrează prin cântec și vers, sau pur și simplu prin versuri, clasice fie contemporane din patria lui Șevcenko sau de la noi, accentuându-se asupra aspectului receptării actului artistic atât de necesar profilului conștiinței de azi.

Deci cartea recentă a dlui Eusebie Fraseniuc *Publicistică – evenimente și personalități* cuprinde două capitole 1) Evenimente și 2) Personalități, din acțiuni sărbătorite de-a lungul a cinci ani perioadă neîntreruptă de colaborare lunară în postura corespondentului voluntar, care a reușit să anime la modul cel mai frumos posibil cititorii ucraineni cu stilul său inconfundabil, cald, sfătos și deschis spre cultură universală uneori cu tentă filosofico-religioasă oferind, astfel, cititorilor sentimentul participării directe la evenimentele ca atare, cu satisfacția îmbogățirii lor spirituale prin lecturi utile vieții, captivante pentru oricine dintre noi. Astfel de teme ne informează despre aspecte din cultura și istoria Ucrainei, pământul strămoșilor noștri, despre limba maternă ucraineană, despre folclor, tradiții, obiceiuri și colinde. De aceea, viața culturală a ucrainenilor din România este extrem de bogată și variată, iar în cadrul acesteia, – cum o prezintă și autorul noii cărți de publicistică și cum o reflectă presa scrisă a Uniunii Ucrainenilor din România („Curierul ucrainean” în limba maternă și limba română, „Naș holos” (Glasul nostru), revistă a scriitorilor ucraineni din România etc.) – se formează nu numai o opinie instructiv-educativă proucraineană, dar se cristalizează și o bază de cunoaștere reciprocă a ucrainenilor și românilor, două popoare vecine, care au avut o istorie zbuciumată, ca în prezent, vitregiți de soartă, ucrainenii să mai lupte pentru stoparea invaziei ruse (v. Ziua Unirii Ucrainei, Cui aparține Crimeea?) subiecte ale istoriei vitrege dezbatute, printre altele, la anuala Conferință internațională „Ucrainenii din România – istorie, contemporaneitate și perspective”. Acest adevăr e reliefat și-n cadrul aniversărilor anuale șevcenkiene (v. Reportajele eseului „Taras Șevcenko – aniversări 201-205 ani de la nașterea poetului”), întrucât geniul ucrainean în opera sa poetică a condamnat vehement politica nedreaptă, expansionistă a țarismului rusesc, promovată, din păcate, și astăzi de marea Rusie. Consecințele dezastruoase ale politicii destructive menționate autorul E. Fraseniuc le abordează

în descrierea expoziției foto „Realități cutremurătoare din estul Ucrainei” aduse la noi de către eroii zilelor noastre – ATO/Anti-Tero, ce luptă pentru integritatea patriei cu prețul vieții lor.

Folclorul ucrainean și al minorităților conlocuitoare de cântec și dans, tradiții și obiceiuri specifice, se bucură de organizarea festivalurilor, ce atrag un public larg, manifestări transmise deseori de TVR pentru minorități (v. Festivalul cântecului popular și cult „Nazarie Iaremciuc”, edițiile 2017-2019, Festivalul interetnic anual „Conviețuiri”, Ziua Minorităților din Bucovina, Festivalul colindelor din Bucovina și Maramureș, Sărbătoarea gospodinei ucrainene din Milișăuți etc.), evenimente privite ca adevărate repere culturale, ce rămân în memoria spectatorilor uneori ca embleme spirituale model. De pildă, cine poate uita prezența pe scenă din iunie 2019 a artistei emerite Iryna Șteț (Ucraina) cu cinci copii ai săi și alte cinci soliste tinere de la Universitatea Cernăuți ridicate de Domnia sa ce cântau dumnezeiește (v. interviul din reportaj de la a treia ediție a Festivalului Nazarie Iaremciuc...).

Alături de cultivarea folclorului, există la UUR o adevărată viață cultural-literară ce se desfășoară cu prilejul evenimentelor de anvergură în cadrul universităților și instituțiilor de cultură, evenimente vizate de subiectele volumului de față: lansare de carte a scriitorului ucrainean Volodymyr Chomyci „Timpul” în traducerea lui M. Traista „Dresor de timp”, „Armonii cromatice în pictura lui Ioan Bodnar”, Colocviul „Omul și mitul la Universitatea «Ștefan cel Mare» din Suceava” etc.

De o vreme Uniunea Ucrainenilor din România acordă o mare atenție menținerii unității membrilor săi din cauza repetatelor încercări de dezbinare din partea unor vânători de funcții nemeritate, motiv din care jurnalistul cărții de față face o adevărată pledoarie pentru unitatea ucrainenilor noștri prin conferințele internaționale anuale de care am pomenit, dar și județene sau congrese pregătitoare, fie reale, întâlniri cu personalități, ce pot coagula spiritul unității în jurul limbii materne și apartenenței etnice la cultura veche a strămoșilor noștri (v. Întâlnirea ambasadurului Ucrainei cu liderii UUR Suceava, 2018, Conferința județeană din Bucovina și Congresul al VII-lea UUR de la Sighetu Marmăției, 2015, Preambulul Congresului unității ucrainenilor din România, 2018 etc. Toate aceste evenimente fiind prezentate cu talent aidoma celui al dlui E. Fraseniuc, care adesea se implică direct ca prezentator al evenimentelor pe scenă, în special ca partener traducător al artiștilor invitați din Ucraina, atitudine cu ecou pozitiv în masa ucrainenilor ce, cu siguranță, ajută la cimentarea unor relații stabile în rândul lor, dar și de prietenii transnaționale atât de necesare azi în cadrul UE, încotro aderă și Ucraina suportând lecția dură a Rusiei „fraterne”.

A doua parte a cărții de față 2. „Personalități” semnalează, de fapt, nevoia unor asemenea oameni într-o comunitate etnică, o parte prezentată în cadrul evenimentelor pomenite mai înainte, la care au participat direct câțiva lideri din partea conducerii UUR și Ambasadei Ucrainei în România, a scriitorilor și artiștilor plastici (președinte și deputat al UUR, Nicolae Miroslov Petrețchi, Excelența Sa Oleksandr Bankov, Mihai Traista, Victor Hrehorciuc, Eusebie Fraseniuc, Ioan Bodnar etc.). Frumusețea și valoarea acestui volum de publicistică are de câștigat în ochii etniei noastre și cititorilor de aieva, în general, când publicistul potretizează scriitori la aniversările lor admirabile pentru contribuții exemplare în dezvoltarea literaturii ucrainene de la noi (două eseuri cu aniversările a 75 și 77 de ani ale dlui Mihailiuc Mychailo), crează portrete ale

unor preoți de vază hiperactivi și devotați idealului duhovnicesc în parohiile lor, dar și cele de acasă sau de altădată, unde au slujit în tinerețe (Părintele Ioan Ardelean la 80 de ani de viață și Părintele Ioan Nicolaișen la 25 de ani de preoție). Un alt material proslăvește pensionarii (Serbări ale pensionarilor din Rădăuți și Siret), căci de laudat sunt și pensionarii Bucovinei, precum și cei din toată țara de care anual se îngrijește UUR.

O atenție deosebită acordă publicistul E. Fraseniuc și „Oamenilor care au fost”, vorba marelui Iorga, printre care amintim „Comemorarea scriitorilor ucraineni din Bucovina” și „Silvestr Iarycevskeyi, o personalitate marcantă a literaturii ucrainene (Dărmănești și Suceava, 2019), dar și cadre didactice care i-a dat Negostina – un director model Aftanasie Ivanciuc, cel care a păstrat limba ucraineană în școală, când indicațiile erau contrarii. Tot de aici s-au ridicat învățătoarele Silvia Maidaniuc și Ana Petrașuc ca modele de omenie și profesionalism didactic aducând tuturor aminte că fost-au la noi mari profesori și învățători odată!

Asemenea evenimente și oameni i-a prezentat și i-a evocat scriitorul Eusebie Fraseniuc cu talent și profesionalism rarism, oferindu-ne pagini întregi de delectare sufletească, a minții și inimii, în noua sa carte *Publicistică – evenimente și personalități*, care rămâne nouă un adevărat reper cultural.

Ioan CHIDEȘCIUC

Tăceri

*Tristețea a-nmugurit tăceri în sufletul tău
cu gânduri empatică m-am pus pe tăcut
și eu
dar mi-ai spus indiferent, parcă-ntr-o doară,
așa
– „Tăcerile mele-s agresive... la adresa
mea...”.*

*Și-am înțeles, resemnată fiind,
că tăcerile tale-ți sunt de ajuns.
Apoi, demiurgic, ai continuat
– „Tăcerile-s acțiuni individuale
Când se împart la doi, devin fatale”.
– Da... “, ți-am răspuns și-am oftat...
Ce păcat că n-ai aflat
binecuvântarea unui catharsis
– rod al tăcerii-ngemănate
în muguri de dor.*

Metamorfoză

*Viața noastră era o neîntreruptă alergare...
A pocnit Cineva din deget
– de plictiseală, din interes – și
ne-a transformat pe fiecare
într-un liliput carantinat
sub zodia insuportabilei așteptări.*

Lăcrămioara GRIGORCIUC

Toate marile religii ale lumii cuprind în doctrina lor, printre altele, și ideea postului, precum și practica lui. Cu siguranță că nu puțini, în acest secol al secularizării, își pun întrebări „logice”: nu mă doare nimic, nu am nici o afecțiune, de ce să mă abțin? Cu siguranță că aici este o gravă

confuzie între post și cură, dietă medicală. Sigur că cele două, postul și dieta au forme similare, uneori identice. Scopul lor este, însă, diferit. Dacă dieta are drept scop regenerarea fizică a

DESPRE POST

omului, postul are o finalizare moral-spirituală a celui care îl practică. Dacă dieta îți este impusă de un terapeut, postul este o asumare liber-voită a credinciosului. Am întâlnit adesea martiri ai închisorilor comuniste, care îmi mărturiseau că au „postit” îndelung în perioada prigoanei. Nu, acela nu a fost post, pentru că nu a fost liber consimțit, a fost chin. Or, postul nu trebuie perceput niciodată ca pedeapsă sau ca pe o autopedepsire.

Postul este o abținere conștientă și liberă de la anumite mâncăruri și plăceri, nepăcătoase în sine, într-un scop religios-moral. Există destul de mulți semenii care, pentru a se sustrage postului afirmă că postul nu este important; important este să nu păcătuim în perioada respectivă. Dar, în afara postului este permis să păcătuim?

Pentru a bagateliza importanța postului, unii citează cuvintele Mântuitorului: „Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură spurcă pe om” (Matei 15, 11). Ei uită, sau nu vor să vadă contextul în care Mântuitorul a făcut respectiva afirmație. Nici vorbă nu era acolo de post, ci de spălările rituale, pe care uneori ucenicii nu le respectau. El Însuși a postit pa-

truzeci de zile, înainte de a-și desfășura activitatea mesianică. Și la un moment dat, când ucenicii îl întreabă de ce ei n-au putut să vindece un tânăr, El le răspunde: „acest neam de demoni nu iese decât cu rugăciune și cu post” (Matei 17,21), prezentând astfel postul ca armă eficientă împotriva diavolului.

În ce privește modalitatea de a posti, este important să știm că abținerea nu este singura componentă a atmosferei create în jurul postului. Acesta, postul, nu este un simplu act, ci o stare generală, care presupune o mai intensă legătură de iubire cu Dumnezeu și cu semenii. Există credincioși care din motive medicale sau de altă natură nu pot posti cu toată acrvia. Biserica nu-i condamnă. Ei, însă, pot suplini imposibilitatea abținerii totale cu spor de rugăciune sau spor de participare la cultul public, precum și cu o atitudine milostivă activă față de semenii. Există și credincioși formalisti, care respectă cu strictețe abținerea, dar, în paralel, au o atitudine total necreștină față de semenii. Postul oferă, prin excelență, modalitatea împăcării și a comuniunii.

Biserica a rânduit cele două zile din săptămână și cele patru posturi de peste an pentru credincioșii ei. Există însă posibilitatea pentru fiecare dintre noi, ca la momente de impas în viața noastră sau, dimpotrivă, la împliniri deosebite, să ne impunem un post temporar, altul decât cel rânduit de Biserică. Niciodată, însă, în scop negativ.

Pr. dr. Dumitru COLOTELO

Creștinii ucraineni în vremea pandemiei

De-a lungul istoriei omenirii, creștinismul a trecut prin mai multe perioade de încercare, unele naturale, iar altele conjuncturale. În ultimii ani, Biserica Ortodoxă Ucraineană, ca instituție socioumană, a progresat din toate punctele de vedere, datorită bunilor săi credincioși care au susținut și în continuare susțin cultul ortodox prin diferite modalități, precum și prin participarea regulată la sfintele slujbe. Din cauza faptului că noul coronavirus (COVID-19) s-a răspândit într-un mod neașteptat de rapid și pe teritoriul României, autoritățile au hotărât să adopte o serie de măsuri de siguranță și de prevenire, pe primul plan fiind siguranța cetățenilor.

Astfel, prin ordonanțe militare s-au stabilit măsuri succesive privind restricționarea contactului social, a circulației persoanelor la nivel național, iar aceste decizii au restrâns și libertatea de manifestare a creștinilor în ceea ce privește viața religioasă sau participarea la slujbele oficiale în biserici.

Patriarhia Română, prin Vicariatul Ortodox Ucrainean, a transmis un comunicat pentru toți credincioșii ortodocși ucraineni în vederea respectării legii și stoparea răspândirii virusului COVID-19:

1. La toate parohiile, slujbele liturgice se vor ține de către preoți, fără participarea credincioșilor, slujbele pot fi transmise online și în media locală sau națională;

2. Deși slujbele religioase vor fi ținute fără participarea publicului, bisericile vor putea fi deschise pentru situații speciale cum ar fi: Taina Botezului și Taina Cununiei;

3. Slujba înmormântării mirenilor se va ține cu maximum opt persoane, evitându-se pomana tradițională la care participa întreaga comunitate.

4. Toți credincioșii vor fi pomeniți la Sf. Liturghie, îndeosebi acum când aceștia nu pot participa fizic la Liturghie;

5. Creștinii sunt îndemnați să-și organizeze în propriile locuințe un spațiu de rugăciune cu icoane, Biblie, lumânări, cărți de rugăciuni;

6. Spovedania și împărtășirea credincioșilor bolnavi aflați la domiciliu se vor face de către preot, respectând procedura de igienă și dezinfectare;

7. Activitatea socială a parohiilor se va adapta la noile nevoi sociale și medicale, respectiv, sprijinirea persoanelor care nu se pot deplasa în vederea aprovizionării cu alimente și medicamente, dar cu respectarea măsurilor de igienă impuse de autorități;

8. În starea de urgență atât clericii, cât și credincioșii ucraineni au obligația de a respecta dispozițiile autorităților de stat, căci, în caz contrar, aceștia vor suporta sancțiunile prevăzute de lege;

9. Viața și sănătatea sunt daruri ale lui Dumnezeu, dar noi avem datoria de a le apăra și cultiva cu responsabilitate permanentă.

Biserica este Trupul tainic al lui Hristos, Trup alcătuit din cler și credincioși. Atunci când vorbim de biserică, nu ne referim doar la preoți, ci la preoți și credincioși împreună. În contextul actual, noi, preoții, slujim în zilele de duminică și la sfintele sărbători religioase din cursul săptămânii în biserici fără prezența creștinilor, ceea ce ne întristează într-o anumită măsură, dar, în același timp, ne solidarizează cu rugăciunea credincioșilor, săvârșită de către aceștia în propriile locuințe.

Soluția recomandată este transmiterea slujbelor prin intermediul rețelelor de socializare și media. Posibilitatea de participare la Sf. Liturghie, chiar și de la distanță, oferă mângâiere și alinare celor care nu se pot lipsi de hrană duhovnicească, precum nu se pot lipsi de pâinea cea de toate zilele.

Pr. Ioan IURCEA

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în paginile *Curierului ucrainean* revine în exclusivitate autorilor. Redacția nu-și asumă obligațiile legate de conținutul materialelor și nu returnează articolele nepublicate.

CURIERUL UCRAINEAN

Strada Radu Popescu, nr. 15,
sector 1, București

Telefon: 021.222.0724,

Tel./fax: 021.222.0737

E-mail:

curierul.ucrainean@gmail.com

Redactor-șef:

Ion Robciuc

Redactor:

Ștefania Pietreanu

Tiparul executat la

Tipografia

„RCR PRINT“

ISSN 1223-5210